

zeruko ARGIA

DAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 419588 - PREZIOA: 10 PEZETA

AMARAKO HAURTZAINDEGIA

Irailaren 15ean zabalduko da

Bi urtetako nekeen fruitua da. Leku xixtrin bat ere ez zuen DONOSTI BERRI elkarteak ez da geldirik egon bi urte hauetan. LANDETXE elkarteak sordu du euskal kulturaren murgiltzeko eta lan egiteko.

Jaialdiz jaialdi hor ibili izan da Amarako jende hau haurtzaindegiarentzat dirua ateratzen. Jendeak bakarrik lagundu die. Ez dute inongo languntzarik jaso diru-etxetatik.

Izan dute bidean zehar eragozpenik franko. Euskara ikasteko erabili ohi zituzten karmelitakoko gelak ere azkenean ukatu egin zaizkie. Halere ez dute etsi. Irailaren 15ean zabalduko ditu ateak LANDETXE haurtzaindegiak.

Ia dena hauzo-lanean egin

HAURTZAINDEGIEN BEHARRA

Habian berotu eta bazkatzu ohi dituxoriak bere umeak lumatu eta hegatu arte. Etxean zaindu eta koxkurtu izan ohi zituen orain arteko amak bere seme-alabak.

Berehalaxe igerri izan zaio umezurtzari, amarik gabe hazi den haurrari: goibel, fidakaitz, axolakabe eta zikin azaldu ohi zen. Eta denok dakigu umezurtzak eta sasikoak jasotzen zituzten etxeak nolakoak ziren: hotzak, maitasun eta gozorik gabeak.

Baina haurtzaindegiak beste zer bait izan nahi du. Egia da; beharrrak sortu du haurtzaindegi eta lilitegi asko. Lanera doan ama askok haurra jaso eta zainduko di-

ten lekuren bat behar du. Baina lanera joate hau ez luke umearen galeran izaterik nahi.

Haurraren onerako izan behar du haurtzaindegiak. Umea oso bakar gertatzen da gaurregun etxean. Galgan-galgako ume mordoak izan ohi zen lehen edozein etxetan. Haurtzaindegi bat zen etxe bakoitza. Amaren beroa bakarrik ez du behar haurrak, baita senideen eta lagunuen beroa ere. Etxean bakarrik, eta kalean lekuri eta lagunak gabe, aurkitzen da gaurregun haurra.

Bakardade beldurgarria du haurrak etxean. Lagunak eta jolaslekuak izango dituen tokia behar du nahitaez. Haurtzaindegiaren beharra du gaurregun haurrak.

Jakina, lekuz, erakuslez, inudez, sikologoz eta abarrez ondo antolatutako haurtzaindegiak behar du izan.

Etxe giroaren jarraipen bat izan behar du. Gurasoek ez dezakete haurra egunak dituen ordu guztietan haurtzaindegian eduki. Ez dezakete haurtzaindegira bidal eta hor konpon esan eta egin. Behar beharrezkoak ditu haurrak ordu batzuk bere gurasoarekin.

Haur bakoitzaren izaerari eta premiei begiratzuz antolatzen den haurtzaindegiak ez du mesedea besterik.

Bestalde, hizketan ikasteko garaian dira haurrak. Zenbait haurrek ez du etxean euskara ikasteko aukerarik. Euskal haurtzaindegietan ezereen zailtasunik gabe ikas dezakete euskara.

Euskararen aldetik oso motz aurkitzen da zenbait haur gure ikastoletan. Hizketan hasten diren garaian haurtzaindegi batean bilduko balira ez litzateke honelakorik gertatuko.

LANDETXE HAURTZAINDEGIA

Lehen aipatu helburuak ditu go-goar: LANDETXE haurtzaindegiak. Helburu eder batzuen ametez bakarrik jasan daitezke honelako nekeak eta buruhausteak. Bi urtez ihardun da LANDETXE elkarteak haurtzaindegi hau moldatzen.

«Landetxe» deitu etxea erosi zuen lehenik lau miloi t'erdian. Geroztik beste bi miloi gastatu ditu etxea taxutzen. Eta hori ia dena hauzo-lanean egin delarik! Igeltseroak eta pintoreak bakarrik ihardun dute soldatan. Harotzen bat ere bai azken aldera. Baina beste guztiak debalde edo dohan ihardun dute.

Luzatu ere horregatik egin da horrenbeste. Tartekako ordutan ihardun behar izaten da hauzo-lanean. Jende asko hasten da baina azkeneko banaka batzuk bakarrik geratu ohi dira. Gogo onez lanera joaten den zenbait, hozten eta beldurtzen ibili ohi den jenderik ere izaten da honelakoetan.

Halere datorren hilaren 15ean zabalduko eta martxan jartzeko eran izango da LANDETXE haurtzaindegiak.

NON ZER

Bizikidetasun baketsua

Bujanda 3 gn.

Helsinki utopia huts?

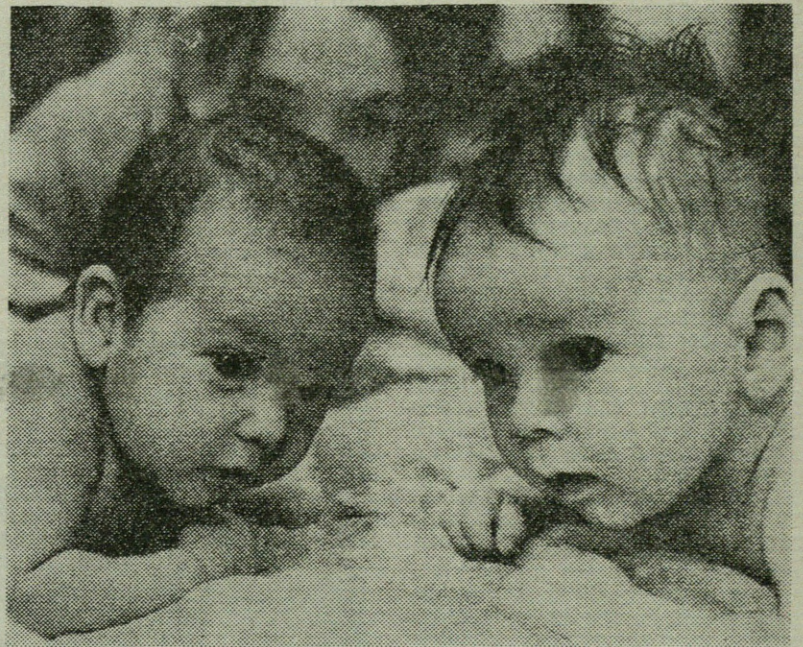
Anatsan 5 gn.

Euskarari aurpegi bi

Trintxerpe . . . 7 gn.

Isidro Ansorena hil da

Irastortza . . . 7 gn.

Lagunartea behar du haurrak

BARRUKO ANTOLAMENDUA

Hilabete t'erdiko haurretatik hazi eta bost urtetarainokoak hartuko dira.

Lehen taldea sehaskako haurrek osatuko dute. Hilabete t'erditik urtebeterainokoak osatzen dute.

Bigarren taldea, urtebateratik bi urte bitartekoak.

Hirugarrena, bi urtetatik hiru bitartekoak.

68 haur izango dira haurtzaindegian. Eta 8 haurtzain edo inudek zainduko dituzte.

Eskolaurrekoek ikastola sailean bilduko dituzte.

Lehen taldea edo gela, hirutik lau urte bitartekoak osatzen dute.

Bigarrena, berriz, lauetik bost urte bitartekoak.

Gela bakoitzak berrogei haur hartuko ditu. Guztitara 80 haurrentzat du lekua ikastolak.

Bi andereñoen esku izango dira.

Eta gainera, sendagile bat eta sikolo bat izango dituzte laguntzaile eta arduradun.

8 haurtzain edo inude, 8 andereño, sendagile bat, sikolo bat eta jana jarri eta etxea garbituko duen etxeokonde bat arduratuko dira, beraz, haurtzaindegiaz eta ikastolaz.

Soldata, seguru, garbitasun, argi, ur eta abar hiru miloi t'erdiko presupuestoan sartu dira LANDETXE elkarteak.

ZENBAIT XEHETASUN

10.000 pezeta eman ditu LANDETXE elkarteak bazkide izan nahi zuenak. 240 bazkide bakarrik hartu dituzte. Amarako jendearentzat lekua gorde nahi izan dute.

Baina bazkide ez diren haurrak ere berdin berdin hartu dituzte. Bazkide ez diren 38 badira gutxienez.

Sehaskakoen eta eskolaurrekoen gelatan bada oraindik bakarren bantentzat lekua, baina beste guztiak beterik dira.

Ez Udaletxeak eta ez diru-etxeak eta ez Aurrezki Kutxek eman diote dirurik LANDETXE elkarteari. Hala ere bazkide, zozketa, jaialdi eta abar sei miloi t'erdian ordaindu dituzte. Falta zaizkien beste bi miloiak ere ordaintzeko asmoa badute. Eta gainera hiru miloi t'erdiko presupuestoari erantzuteko asmotan dira.

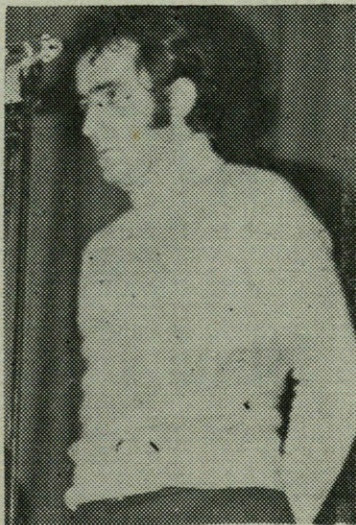
Zorraz zuzen aurrera jotzen dute LANDETXE elkarteak. Ez ditu zor puska batek ikaratzen. Bejondei-zuela!

Hurrengo aldia E.G.B. osoari helduko diote.

ERRIALDE

Abuztuaren 31ean Bilintxen omenezko bertso saioa Donostian

Jon Enbeita txapeldun.

ENBEITA TXAPELDUN

Hamaika bertsolari gazte lehiatu ziren Mallabian Abuztuaren 16an: Jon Enbeita, Larrañaga «Mañukorta», Intxaurreaga, Areitio, Sardui Jexux Mari, Iturri bigarrena, Ugartetxea, Berasaluze, Joxe Andoni Enbeita, Iturri lehenengoa eta Floren Amuriza.

Ez genekien Bizkaian horrenbeste bertsolari gazte zenik. Jakin dugunez, oso poliki ihardun zuten gainera.

Arratsaldeko saiorako sei hauek geratu ziren: Jon Enbeita, Larrañaga «Mañukorta», Intxaurreaga, Areitio, Sardui Jexux Mari eta Iturri bigarrena.

Jon Enbeita atera zen txapeldun. Bigarren, berriz, Larrañaga, «Mañukorta». Ondorengoekin ez zen bereizketarik egin.

Laster da V. ZEPAI SARIA Idiazabalaren. Orain arte bizkaitar gutxi hartu du parte. Aurten, Mallabiko ihardunaren ondoan, ez dute plaza ateratzeko beldurrik izango, noski.

Irailaren 21ean eta 28an jokatu da Idiazabalaren bertsolari gazteen txapelketa hau. Alimo bizkaitarrok! Eta zorionak txapeldunari.

DONIBANE GARAZIN

Ardi gasnaren eta lekuko xingarren (urdaiazpikoaren) feria izan zen, Donibane Garazin, abuztuaren hamairuan.

Kanpotarrei begira egin zen azoka. Orri edo paper batzutan ardi gasnaren eta xingarren berri ematen zitzaizkien frantsesez. Euskal Herriko ardi gasnaren eta xingarren bereizitasunak goraiatzaren ziren paper haietan.

Jendez lepozurreraino betea zen azoka lekua gu iritsi ginenerako. Ez zegoen pausorik ematerik.

Erosi aurretik dastatzeko ematen zituzten saltzaileek ardi gasnaren eta xingarren izpi batzuk. Eta aho-lehorra kentzeko Irulegiko arno xurrua bat egin zitekeen.

Hamaseiren bat artzairen ardi gasnak eta bosten bat txerri hiltzailearen xingarrek ziren salgai azokan.

BERTSOLARIAK HAN ETA HEMEN

Donostian, hil honen 31an, Trinidad plazan, gaueko 8,30etan: Lazkano, Lizaso, Garmendia, Etxeberria, Lazkao-Txiki, Egileor, Mattin eta Xalbador.

Euskal jaien haseran eta Bilintxen omenez dugu bertso saio hau. Egun berean eta ordu berean Bidanien da beste saio bat.

Irailerako, berriz, bost bertso saio ipini dituzte, han eta hemen, perlesit gaitzak jota direnentzat.

Errenterian, irailaren 6an, gaueko 10etan.

Ordizian, irailaren 7an, goizeko 11tan.

Zarautzen, irailaren 8an, gaueko 10etan.

Eibarren, irailaren 13an, gaueko 10etan.

Arrasaten, irailaren 28an, goizeko 11etan.

Perlesidunen berri ematea eta hoiien premietarako dirua biltzea da, ikusten denez, antolatzaileen helburua.

BERARI TIRA DALE

Urnietako SANTA KUTZ ehize eta arrantzarako elkarteko lehendakariak esan digunez berebiziko kalteak egiten ari dira arditan Urnietan, Arano eta Goizuetako mendietan zakurren batzuk.

Ehundik gora galdu ditu zakur batek azkeneko sei hilabete hauetan. Mendian bizi da nonbait nahiko okela janaz.

Badira noizbehinka mendira ardi bila joaten diren zakurrak ere. Hamasei ardi ito zituzten hiruren artean gau batez.

Horidela eta inguruko ehiztariei dei egin die Urnietako Santa Kutz elkartek. Zakur ehizean ibiltzekoak dira abuztuaren 24ean, 31an eta irailaren 7an.

Zaindu ditzatela beren zakurrak eskatzen zaiete zakur-jabe guztiei. Arditarako joera hartzen duen zakurrak sekulako pikardia egiten du. Bada horretan arreta piska bat jartzeko garaia.

Donibane Garaziko feria

Eta mendian ardi usaian dabilen zakurrari BERARI TIRA DALE, BALA BAT SARTU BURUAN, ASPERTUKO DA ORDUAN.

IRAZUSTA-EURRAUZKIN

Ezeren okerrak edo atzerapenik ez baldin bada datorren irailaren 7an dira elkar neurtzekoak Asteasuko Juan Jose Irazusta eta Lasarteko Antonio Errauzkin.

Korrika eta segan jokatu dute. Irazustak mila eta bostehun (41.500) metro belar sail ebaki behar ditu. Errauzkinak, berriz, mila metro.

Korrikari ekingo diote belar lanak egin bezain azkar. Bosna kilometro egin behar dituzte.

25.000 pezeta jokatzeko dira alde bakoitzetik.

Hernaniko Jauregi baserriaren belardian jokatu dute.

Erakusle bat izango du ondoan Irazusta asteasuarrak.

Errauzkinak, berriz, erakusle bat eta sega-zorrotaile bat.

Hiru sega erabil ditzake segari bakoitzak.

Goizean estropadak, arratsaldean segariak, patrikei zimurtu bat emateko aukera ederra du nahi duenak.

DONOSTIAKO EUSKAL JAIK

Hona jaialdi batzuen berri:

Abuztuaren 30ean, **Dantzari biltzarren jaialdia**. 12 taldek hartuko dute parte, Trinidad plazan, gaueko 8etan.

Egun berean eta Trinidad plazan, gaueko 11etan, **euskal jaialdia**.

Abuztuaren 31an, gaueko 8,30etan, Trinidad plazan, **bertsolari saioa**, gorago aipatu bertsolariekin.

Irailaren batean, gaueko 8etan, Zuloaga plazan, **Gizon-Dantza GOLA**ldren gain.

Irailaren 2an, **antzerkia** euskaraz, gaueko 8etan, antzoki zaharrean.

Irailaren 3an, **euskal kirolak**, arratsaldeko 7etan, Trinidad plazan.

Irailaren 4ean, **haurren eguna**, arratsaldeko 5,30etan eta 8,30etan, Trinidad plazan. Jokoa, lehiaketak, **Lasarteko ikastolakoek** ihauteria saioa emango dute.

Irailaren 6an, **Xenpelar Sariaren** erabakia eta **Txirrita**, gaueko 10,30etan, Trinidad plazan.

Irailaren 7an, **Bola Txapelketa** eta **Trikilari** eta **irrintzilari** lehiaketa, arratsaldeko 6etan.

Jaialdi hoietatik aparte egunero izango dira dantza saioak, txarangak, Zezen-suzkoa, euskal liburu eta diskoen azoka eta abar.

MUTIOZABAL

Pelota, deportea, latina

— 1 —

Bertso maiteak irten zaitezte bildurrik gabe kanpora inoiz bada ta orain delako orretarako denbora, sake batzuek joko ditut nik zabalerara ta txokora entzuten diran gauza batzukin ez nagolako gustora.

— 2 —

Egun auetan pelota dabil emen gora ta beera ori dalata orain badegu zerbait esateko era, naiz gure jolas zarrena izan neronen ustetan bera futbolan gisa gaur negozio gu biurtzen ari gera.

— 3 —

Gogoan daukat amar bat urte izango nitun artean pelota beste jolasik etzan izaten gure artean, gaur grina eta interes asko sartu zaizkio tarlean bildur naiz oiek ez ote diran izango bere kaltean.

— 4 —

Neri berdin zait Eibar, Bergara, Balda edo Galarreta frontoi guziak ikusten ditut gaur leporaino beteta, Arrigarria or diruakin egiten duten suketa pelota partez orrek dirudi Montekareok ruleta.

— 5 —

Neronek beintzat begirata gaur ematen diot traza gutxi dirala joaten diranak bertara denbora pasa, kasino gisa jartzen badute gure pelota jolasa pena da baiña ez al du laister emango azken arnasa.

— 6 —

Futbola eta kineleak dira gaurko askoren ametsak ortik ez dator ezer onikan geronen erriarentzat, frontoitik ere kendu ezkerre korredore ta trabesak akabo gure pelotari ta akabo gure enpresak.

— 7 —

Pelotan alde ibilli degu danok mingaina leguna baiña benetan esan al degu garbi sentitzen deguna, etortzen bada korredoreak kentzen dituzten eguna ikusiko da pelota zala gutxien maite genduna.

— 8 —

Irakurri det ministro batek berriro esan duala deporte geio, eta latina gutxiago bear dala, Marsek esana religioa errien opio zala nik derizkiot gaur deportea biurtzen ari gerala.

— 9 —

Naiz ez jakin bat izan neroni ta idazten arlotea ez da erreza emen batzutan ixilikan egotea, Ministro jauna ez ote dezu aundi xamarra botea gaur arte ondo etorri dira kultura ta deportea.

— 10 —

Ordu pare bat igaroa naiz pentsatzen oso serio jakintsu batek ez ote duan "pirrik" aibeste balio, Matxainek beintzat gazteriari gaur auxe eskatzen dio pelota ere ez dezagula egin errien opio.

— 11 —

Lo arazteko da opioa, gazte maiteak esnatu: lenen jakintza da guzientzat gero pelotan jolastu, ez dezagula kirol utsetan gau eta egun pentsatu gure errian badagolako oraintxe zertaz kezkatu.

— 12 —

Gu euskaldunok kirol kontutan lenengo mailetan gaude ea denboraz ipintzen geran jakintza gauzetan ere, pelotan zerbait gu ibiltzeak ez du kalterik batere baiña latina kirolagatik baztartu gabe beñiere.

MATXAIN

Euskalerrrian pelota

— 1 —

Esku bizkorak eragiñeta aruntz onuntza biziki larruzko sokor biribil orrek jardun estuak dabilzki. Ezkerrera! txokora! ta orain jaso gora! bi paretak! beso azpi! pelotaz ari naizela danok igerri dezute noski.

— 2 —

Esteko koskor tinko bizkorra da pelotaren biotza ta ura biltzen oial, artilez eratutako oantza. Gaiñetik esia, orratz, ariz josia azkenik larruzko mintza eta eskuak zarta ez ditzan gozagarritako gantza.

— 3 —

Gure erriko elizapeak dirudi erleontzia an irakiten ikusten degu ume koskor sail guztia. Ango salto ta brinko nork geiago egingo garrasi ta irrintzia oinez ikasi duena laster da pelotari bizia.

— 4 —

Jai aundietan izaten degu pelota joku aukera bikote gazte eta apaiñak iriten dira plazara. Txuri gorri jantzirik ez daukate nagirik beren indarrak neurtzera erri guzia bildutzen gera aien lanak ikustera.

— 5 —

Orrelakoan ikusle asko gertatzen dira profeta nork irabazi lezaken nunbait alde aurrez dakite ta. Ogei amarren kontra! dirua lasai bota! bakoitzak du bere seta, jabez diruak aldatutzeko korredoreak kopeta.

— 6 —

Eguerdia da geienetan pelota ordu jakina amabietan saioa sarri erdiz aurrera egiña. Kanpai otsa elizak ta Angelus apaizak mutillentzat atsegiña. Andik aurrera egiten dute danak ere alegiña.

— 7 —

Pelotaritzan gaillendu dira ez dakit zenbat euskaldun giza landare berdingabeak zain eta beso zimeldun. Irabaztun danari txapel aundia sari taju biribil ederdu. Uraxe ziñez gertatutzen da garaitzalle ta txapeldun.

— 8 —

Euskalerrrian pelota degu jokuen gaillur ta muiño mendi-gizon ta artzaengandik asirikan oraindaiño. Nagitzean gerriak sortzen dira berriak iraun beza betiraiño. Zartarako ori naiago degu su armaren tumpa baiño.

ERNIOPE

ERAMAN-EKARRI'ra

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkifak: 421869 - 427728

Iparaguirre, 8 - DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrutizkifia: 41 77 51 - Etxekoa: 42 27 00 - DONOSTIA

GEURE ASTOARI ARRE

Ikastaroaren haserako eguna gogoangarria izan ohi zen. Liburu berriak, gela berriak, gai berriak, irakasle berriak... Burua nahiko erdoiturik, ikasteko nagi. Ikastaro berri bati ekin behar zitzaion. Irakasle bakoitzak, berak irakatsi behar zuen gaiak hitzegin ohi zuen. "Nik aurtan irakatsiko dizuedan gaia oso garrantzizkoa da" errepikatu ohi zuen bakoitzak.

Honelako zerbañt egingo dut nik ere, agian. Halere ez nituzke beste gaiak baztertu nahi. Gai asko da gure artean. Jorratu beharreko soro asko.

Udazken beroa izango den hotsak zabaldu dira. "Lehor eta bero, dinbi-danba Domine" abesteko egunetan gara, beraz. Baina errogatibak egitea ez da aski. Beroaz eta lehortez baliatzen jakin behar da. Beroari eta lehorteari gogor egiteko bideak sumatu behar dira.

Dei hau errepikatuz ari gara aspaldi honetan. Bazter guztietan narmentzen den nahia dugu, gainera. Baina elkarbiderik ez dugu egiten. Beroaren beroaz buruko muinak eta salda lehorte zaizkigu, behar bada.

Kazetaritzan dihardugunok ere ez diogu behar bezala premia honi erantzuten. Ez diezaiokegu erantzun ere euskaldunok kazetaritzari garrantzi haundiagoa ematen ez diogun bitartean. Zerbañtetan ari diren talde guztiek beren aldizkaria sortu ohi dute. Bakoitzak bere aldizkariaren bidez zabaldu ohi ditu elkarbiderako iritziak, asmoak, egitarauak eta ekintzak.

Zenbait ekintza aurrera ateratzeko kemenik badugu euskaldunok. Besteak beste indusgrintza eta irakaskuntza ditugu lekuko. Baina diruzalekeriak zikindu gabeko lan bat ezar dezagun eredutzat: ikastola.

Nork neur ditzake ikastolan bota diren izerdiak eta diruak? Askok bota ez duenik ere bada noski. Baina, oro har, hor saiatu da euskaldunok batez ere. Osasuna galtzeraino ahalegindu da zenbait. Aurerrantzean ere latza jo beharko da. Ez da dudarik. Guztien behar-rean da.

Herriak benetan hartu duen lana da ikastola. Kazetaritzaz ez dezakegu beste horrenbeste esan. Lau gizarajori utzia da egiteko hau. Lan hau ez dugu oraindik aintzakotzat hartu. Gure aldizkariak ez dira bizi, bixi baizik. Ahuleriak jota dira.

Borondate oneko bizpahiru lagunek ez dute euskal kazetaritza sendatuko eta sendotuko. Euskaltzale guztion laguntza behar du.

Hasteko, diruaren aldetik duen ezinbizia kendu behar diogu. Diruz poliki dabilzan euskaltzaleek honetaz jabetu behar dute. Egunkari eta aldizkari asko dabil munduan diruz oso gaizki. Ezin biziak asko hil ditu. Estaduaren diru laguntzaz bakarrik iraun dezake zenbait ekintza.

Herriaren diruz bakarrik iraun dezake gureak. Ez du beste diru ituririk. Herriak aintzakotzat hartzen ez baldin badu nondik bizi dajteke? Dohan eta borondate on hutsez egiten den lanak ez du lizaroko bizitzarik, bizitza indartsu eta emankorrik.

Harpidedun, irakurle eta idazle gehiago behar ditugu. Baina horretarako euskal kazetaritzaren beharra sortu behar dugu ezparririk gabe. Eta premia hori sortzeko herriaren eta irakurleen beharrei erantzun behar dio.

Horretarako, orde, legearen aurrean sendo oinarritua izan behar du. Erdal aldizkariak baino ahulago dira legearen aurrean euskal aldizkariak. Ez dituzte legearen barruan izan ditzaketen baimen guztiak lortu.

Diruak ez ditu gaitz guztiak sendatzen. Euskal kazetaritzaren gaitzak ere ez ditu diruak bakarrik sendatuko. Dirurik gabe, orde, ez zaio bat bera ere sendatuko. Diruak ate asko zabaltzen du eta gaitz asko sendatzen.

Geure astoari esan diogu arte oraingoan. Esan beharra zen.

EUSKARA ERDAL ESKOLETAN

Ikastaro berri baten atarian aurkitzen gara. Irailean ikastola eta eskola gehienetan ateak irekitzen dira ikasleek bederatzi hilabetetan zehar ihardun dezaten. Egun, ziur aski, irakasleek planifikaturik izango dute aurtengo bakoitzaren gaia.

Aurtan, erdal eskoletan, lege berri bati esker, ahalmen dute herri hizkuntza emana izan dadin. Beraz, iaz ukitu ez zen gaia, irailetik ikasgaitzat har dezakete ikasleek.

Euskarak, beste herri hizkuntzek bezala badu posibilitaterik beste urrats bat egiteko. Baina hau, noren eskutan dago? Hemen, bada gaur ukitu nahi dugun gaia:

Erdal eskolak, ofizialak edo estatukoak ezik, gehienak erlijiozko zuzendaritzapean mugitzen dira. Mojak eta fraileak nonahi ikus ditzakegu eskola edota kolegio bat eramaten. Eta hauetakoa geletatik herri bateko haurren, ehuneko andiena igarotzen da. Hau beti gertatu da eta gero berdin agertuko zaigu, ikastolak behar den indarra edukiko ez duen bitartean.

Badakigunez, erlijiozko eskola hauek, ia beti, gure hizkuntza baztertu dute bere lekuan erdara jaritzeko. Zeinak ez du ikusi baserri-tar hutsa, jaiotzetik entzundako hizkuntza bakarrik zekiena, ahaleginak egiten, berea ez zen beste hizkuntza arrotz batetan mintzatzeko? Eta irakaslea (?) ikasle horren gain, «gaizki» hitzegiten zuelako, farre egiten? Zoritxarrez, asko eta asko igaro da gure erdal eskoletatik izaera horren jabe zena.

Dakusagun Sebero Altubek, Euskaltzaindiari emandako hitzaldi batean, zioena: «...Baiña orain dator-kigu gauza eder guzi oien alde samingarrria: moja oi kenderazko dituzte irakasle guziak; geiago eta txarrago: badute euskerarentzat olako gaitzeste bat, euskera, eskoletarako kaltegarri baliatzeango ueste ongi sakondu bat; eta ueste negargarri orren lurrin atsituak gure aurren, biotz xamurrak, azkar ditu txertatzen, kutsatzen, ziringatzen».

«Gaitz orren ondorenak edonon agiri zaizkigu. Or ikusten ditugu, Uri eta Bas-Erri euskaldun-euskaldunetan, aurrak, lenbizi, euskeraz egin nai ezik, gero euskera aztuta».

«Zer ortan (esan dezadan bide-batez) neskatxoak dira aurreneko; neskatxoak eta neskak, euskal kontrako sagar txar ori, lenbizikoz eta jorranik audieniez jaten dutenak; gero, paradisuari Eva-k antzo jan eragiten diete, gure Adan txiki eta aundiei ere... Neska oiek eta emakume orok ere, ezakite, gaixoak, sagar orren eragintzak, gure mutilai, zenbat on-bidezko ate ta leio itxi, eta galbidezko zabaldu, egiten dizkietan!».

«Aur oien gurasoak, darraio Arrasateko euskaltzaina, batez ere Amak, maiz keizaten zaizkigu: Guk etxean (esan oi dute) alegiñak egiten ditugu, aurrak, euskeraz ikasi eta euskaldun jarrai dezaten, zerren-eta, ikusten baitugu, atsekabez, oraingo gazteok, euskera gaitzeaz, zenbat gauza on galdu eta, ordeaz, zatar eta arrisku aundiko ikasi egiten dituzten; baiña alperrik ari gera: oik, eskola oik, batez-ere, moja-eskola oik!».

Zati honetan mojaren gain esandakoa, fraileei ere badagokiela diogeku.

Irailean hasitako ikastaroan, ba, beste ikasgai berri bat edukiko du, sasiofizialki. Gertu al dira erdal eskolak euskara behar den bezala emateko? Hala, aitzitik, ez diote garrantzi handirik eman eta iokoa iarrailu besterik ez dute eginen? Eskola hoietakoz zuzendariak kontuan eduki behar duten lehenengo puntua zera da. Haurrak bere hizkuntza erabil eta ikasteko zuzenbide. Baldin zuzenbide hau kentzen badiote naturazko legea hausten ari dira. Beraz, erresponsabilitatea berena izanen da. Zeinek eskatu behar dizkie erresponsabilitate horrek sortutako ondorioak? Guretako, erantzuna erraza da: GEUK.

Geuk, bai, gure seme-alabak izanen baitira zuzenbide hori gabe geldituko direnak.

Eskola eta kolegio askotan atzerriar baten edota batzen egonaldia, frantsesa, inglesa... emateko dela dekusagu. Ondo deritzagu honi balna osagarri bezala. Hau da, Madrigo eskola batetan ez du inork

pentsatuko inglesa gaztelania baino lehen ematerik, gaztelaniaren oinarri gainean hizkuntza arrotza jarriko dute, baizik. Beraz, bigarren hizkuntza hori osagarri bezala irakatsiko da eta inoiz ez oinarritzat hartuko.

Gure herrietako erdal eskoletan gauza berbera gertatu behar zuen,

baina bereizitasun batez horniturik: bihizkuntzetako herria garena. Beraz, ikastoletan erdarari ematen zaion garrantzia eskoletan euskarari eman behar zaio.

Hau lehenengo urratsa izanen litzateke, besteak, geroxeago, errazagoak gertatuko litzazkiguke.

MENDIAGA

BIZIKIDETASUN BAKETSUA

Hitz ederren faltarik ez da behintzat izan.

Helsinki-ko biltzarrean sauna-izpiritua ibilli omen da nagusi, elkar hizketako izpiritua alegia, saunak biziro laguntzen baitu adiskideki hizketatzea. Biltzarre horrek halako izpiritua berri bat sortu duela diote, edo izpiritua berriaren itxaropena berderik.

Helsinki-n egon zen Arias Navarro Gobernuaren lehendakaria ere. Honuntzerakoan otsailko 12aren hitzaldi famatu hartaz mintzatu zen, esanez hantxe izandako elkar hizketekin otsailko 12ko izpiritua irekitasun izpiritua, askok hiltzat jotzen zuena, indarberitu egin zela.

Ford lehendakariak, biltzarre horren azken egunean hitz egokiak egin zituen: «Bakea ez da paper mutur bat. Herriak nekaturik daude hitz hutsez eta betegabeko agintzez. Kondairak epaituko du biltzarre hau ez gaur diogunaz, bihar egingo dugunaz baizik, ez gaur azaltzen ditugun agintzetaz, bihar kunituko ditugun agintzetaz baizik». Ongi esana. Mundu guztia konforme egongo litzateke horrekin. Bai, egintza onak behar dira.

Hogeitamabost estadien ordezkariak bildu ziren, Albaniakoa ez beste Europako guztiak eta gainera Kanada eta USAkoak, hau da, OTANeko denak eta Errusiaren aldekoak. Helsinki bakebide eta arnasbide berri baten hasiera izan daiteke, antza. Desarmearen hasiera? Europa batuen, ez bitan banatuaren, hasiera? Hala izan dadilla.

Dena den, badirudi zuhurtasuna eta zentzu ona oraingoz gaillendu direla eta horrela estadien arteko gorabeherak bakezko giroan sartzen direla.

Alde hortatik, bizikidetasun bake-tsuaaren aroan gaude.

Edozeinek horixe nahi du. Lehenbizi, bizi. Ahal dela, besteekin bizi. Elkarrekin bizi. Bizikidetu. Beraz, bizikidetasuna, elkarrekin bizitzea. Ez da hori gauza erraza. Zail gertatzen da beti ere. Zail «beste» diferentia delako. Eta «beste» da hauzkoa, aldamenen bizl dena, behean bizi den familia, eta goikoa, eta aurreko etxekoa, eta ezkerreko kalekoa, eta gainerako guztiak.

Nola izango da bada erraza, beste herrietako jendeekin bizitzea, beste herrialdekoarekin bizitzea, beste nazio eta kontinenteetakoekin bizitzea?

Usteak, iritziak, proiektuak, interesak, denak dira ezberdiñak. Nola gero bat egin? Nola erabakitaseun batera iritsi?

Ez baita kontua gainera edozein moduz bizitzea, ongi bizitzea baiña, eta elkartasun aurrerakoian. Bizikidetasunak elkarrenganako onginahia esan nahi du eta.

ak, giza-askatasunak gordetzen eta zaintzen dituen.

Zail da. Neketsu. Gaitz. Eta batera beharrekoa, premiazkoa, ezinbestekoa. Derrigorrez behar dugu. Hori gabe, bizikidetasun baketsurik gabe, ez baitago ez bakerik, ez bizitzarik. Bizikidetasun baketsu hantxe lortzera, egiñahaletan biltzera kondanatuta gaude, beaztopa guztien gaitetik, eragozpen guztien gaitetik, hesi guztien gaitetik, muga guztien gaitetik, mailla denetan, hasi azensor berean dabilzanen mailatik munduko herri guztien arteko gorengor mailaraño.

Bakeari buruz mintza ote daiteke gaurko egunean, egunoroko gertakariak ezinegenez, larrimiez, zorritzarrez josita etortzen direnean? Hori adarra jotzea bezala ez ote da, ametsetan ibiltzea, gezurrezko zeru urdiñetan murgiltzea?

Bakearen kontrako arrazoi bat aipatu ohi da maizenik. Arrazoi hori ez da izaten asmatenak edo irudimenak ekarria; esperientziako arrazoiak izaten da askotan. Alegia bakealdiak zuzentasun gabeko denborak izan daitezkeela, jauntxo-rien aldeko aroak, sasi-bakealdiak, hitz batetan.

Horrek ez du zer ikusirik bizikidetasun baketsuarekin.

Nik bizikidetasun baketsuan duan itxaropena agertu nahi nuen.

Nik elkar hizketa egiazkoa, irekia, zabala maite dut.

Badut ueste mardulik politika argitsu, jakintsu eta aurreiritzi gabe-koan.

Eta hau etor daiteke. Gerta daiteke. Antola genezake.

Bake dinamikoan, bake anaikorean sinesten dut.

Herri eta jendeen izpiritua berrian. Izpiritua berri honen egintzetan.

I. BUJANDA

zeruko
ARGIA

EUSKALDUN ASTEROKOA

**DENON ARTEAN HOBEA
BILA EZAZU HARPIDEA**

Izen-deiturak

Kalea Zenbakia

Herria (Prob.)

zeruko
ARGIA

JABEA:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoek.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Ondezkaria: Kaletano Ezelza Iturriza

ARPIDE SARIA:

Barruan 400 pezeta

Korreo batasunetako herrietan 620 pezeta

Atzerrietako beste herrietan 460 pezeta

Airez Aldez aurretik galdetu

Salmenta (ale bakotza) 10 pezeta

Moldiztegia eta Idazkaria:

«Gráficas Navas»

A. Adoain, 1. IRIUREA

D. L. NA. 80-1963

ZENBAT GARA

* Euskal Herria laino dago

Euskal Herria laino dago. Kazetariak behar luke gertatuaren berri eman. Ez da, ordea, beti, daitekeen gauza.

Getaera hotei, itxuraz behintzat, pasa-mixi egin, eta beste nolabaiteko berriei (pozgarriagoei) ekin behar diegu, ezer gertatu izan ez balitz bezala. Paisasoaren lana ez ote? Euskaldunon ekintza ez da, baina, amaitu. Etengabe behar du han-hemenka jarraitu. Lehengoei berriek jarraituko diete, eta katea ez da sekula hautsiko.

Bakoitzak behar du euskalgintzan bere arloa landu, hon- dar gabeko itsasoan ari ote den tentaldian sarri asko bere burua ikusiko badu ere.

Herria hor dago eta, isil baina adi. Abuztuaren 19an egunkari guztiak salduak ziren Eibarren eguerdiko hamabitarako.

Gure politik gizonak fobailariak baino harrera eta oihartzun hobia dute. Ez da, horregatik, guztia galdu. Aitzitik!

* Berriak eta

Hilaren 91an, Gipuzkoako Bazkun-arteko Marmitako Sariketa eratu da San Pedro Pasaian.

Sariketa hau urtero eratu ohi da bertako ikastolaren alde, eta bazkunetako sukaldariak bakarrik parte har dezakete.

Azken batez anaiarteko bazkaria, marmitako jana noski. Antolatzaileek esan digutenez, hirurehun bat lagunena ma- haikada izango da aurtien.

● Irailaren 3an, Donostiatic Irun arteko autopista zati berria zabalduko da.

Irundik Biriatu artekoa datorren udaberrian amaituko da, eta handik Bordeleraingo jarraituko.

Dagoeneko 7,5 kilometro eginak dira Lapurdin (Urruña-Getaria), eta beste 32 Akitanian.

● Irailaren 7tik 14era arteko zortzi egunetan eratu da Ordiziako Jakintza Astea.

Datorren astean programa osoa azaldu ahal izango dugu. Ordiziarrek agindu digute, behinik behin.

● Irailean zabalduko da Leitzen Koldo Fagoagak hain- bat urtetan osatu ahal izan duen etnografi erakusketa.

Koldok han-hemenka bildu ditu nekazaritzako tresna eta lanabes zaharrak, eta museo bat egin nahi luke Leitzen, Do- nostia edo Baionan dauden mailakoa.

● Abuztuaren 30etik irailaren 8 arte Euskal Liburu eta Disko Azoka eratu da Donostian. Azoka hau Euskal Jaiei programaren barruan burutua da, eta Alberdi-Ederren mun- tatuko.

* Ricardo Baroja eta... Barojatarrak

Donosti-Aurrezki-Kutxak Ricardo Baroja zenaren anto- logi erakusketa bat prestatu du Donostian joan deneko abuz- tuan. Guztiz 76 artelan agertarazo dira, oleoz, "aguafueruez" zein eskulturaz.

Erakusketarekin batera, berrogeita hamar orrialde inguru- ko liburuxka bat argitara eman da, Baroja pintatzaileari erabat eskainia. Joaquin Iturbideren aurkezpenaz gainera, Pio eta Julio Caro Baroja anaien idazlanak azaltzen dira liburuxka honetan, bai eta Ricardo Barojak berak 1949 urtean argitara emandako hitzaldi bat ere.

Pioren lana "La Gran Enciclopedia Vasca" delakoak aurrez argitaratua da, eta Juliorena, berriz, iaz emandako hitzaldai. Biok beren osaba zenare bizitzaz hainbat xeheta- sun eskaintzen dute. Pio, haren pintura motaren abiadari atxikia batipat, eta Juliok, aldiz, pintura mota hori zein giro eta zaldintzatan sortarazi zen zehatzago aipatuz.

Azkenik, zenbait kritikak eta hogeieren bat kuadroren kopiak osatzen dute Donosti-Aurrezki-Kutxaren ale hau, le- henagotik argitaratu izan diren "Simón Arrieta", "Pintura Vasca", "Valverde", "Grupo Gorutz" eta beste antzerakoen hildoa jarraituz.

● Ez dakit nik (ezetz diote, hala ere), arteak —arte orokorrak— behar haina garrantzi eta oihartzunik duen Eus- kal Herri teknikatu honetan. Baina, badirudi, bere eskasean behintzat, arte mota batzuei beste batzuei eskaintzen ez zaien laguntza ematen zaiela.

Gauza jakina da, noski, euskal musikari eta are gehiago pinturari egiten zaien zabalkundea ez zaiola, esate baterako, euskal literaturari egiten, eta ez gara hemen begi bistan da- goena berazaltzen hasiko.

Musikak zein pinturak duten "hizkuntza" ez da, ez, li- terarioa, eta sozial, politik zein kultur harremanetan ez du, gaurko, literaturak egin dezakeen planteamendurik egiten. Bestalde, literarioa ez den hizkuntza beti da "unibersalagoa", bai eta eramangarri eta "sinpatikoagoa" ere, euskal senaren adiarazgarri izateaz gainera ez bait ditu erdaldunen harroke- ria eta sensibilitatea mintzen.

Eta barka bezait irakurleak nondik nora gabeko gogoeta hau, Julio Caro Baroja jaun errespetagarriak bat egiten bait ditu euskal pinturaz ari diren pintatzaileak eta erdal literatura egiten duten Euskal Herriko idazleak.

* "Euskarri" gau eskolen elkarte

Gehiegitzo esatea bada ere, badirudi ezein probintzian alfabetatze ikasaldiak taxuz eta zentzuz burutu badira, Biz- kaian eta ez bestetan izan direla. Besteak beste, Bilbo aldeko zein Durango inguruko alfabetatze batzordeen lan eskerga eta aspergaitza ezin eredugarriago dugu.

● Hala ere, horra hor non Gipuzkoako gau eskolen ar- tean ere mugimendu berri bat sortarazi den, elkar lanean fruitu eta eragin oparoagorik lortuko dutelakoan.

EUSKARRI deritza elkarte berri honi. Gipuzkoa eta na- far Sakanako gau eskolek osatzen dute, eta autogestioa baila- daka moldatua da, Deba, Goierri, kostaldea, Donostialdea eta Sakanako ordezkariek batzorde nagusia osatzen dutelarik.

Elkarteko koordinatzaile bezala Jose M. Odriozola ari da erdi liberatu gisa, eta beroni dagozkio taldeen arteko harremanak, testu arazoa eta gainerakoak.

● Euskarri elkarte honek izen bereko aldirikaritzo bat ere badu, hilean behin multikopiaz ateratzen dena. Lanerako aldirikaritzo bat da batez ere, gau eskolatan ari diren irakasleent- zat burutua batipat.

Dagoeneko argitara emana da bigarren alea. Sebero Al- tuberen ("Erderismos" liburutik hartua), joskerari buruzko zenbait arau azaltzen dira, bai eta Pello Gerbelitzu, J. M. Odriozola eta beste zenbaiten lanak ere, gramatika gaiak zein elkartearen gorabeherak atxikiak.

Horrez gainera, inkesta interesgarri bat ere bertan azal- tzen da, gau eskolak zein herritan eratzen ari diren, zenbat ikasle eta irakasle, zenbat talde eta zer mailakako, zein metodoz etab. etab.

● Esan bezala, Euskarr aldirikari hau irakasleentzat egi- na da gehien bat. Hala ere, aurrerantzean sailtxo bat ikas- leei ere eskainiko zaie, beren iritzi eta boza eman ahal de- saten.

* Zarautz "Miss Playa"

Zarautzen, Zarautz Reina de las Playas delako aldirikari ponpoxua argitara eman dute aurtien ere.

Herriko "prohombre" guztiak bildu bide dira kanpotarrei begira egindako aldirikari kanpolarrosa hau burutzean. To- kitan zegok Larresororen "Andorra".

Herri periodismo barroko eta hutsagorik zail egin daiteke gero. Horrenbesteko triunfalismo eta esne-berba ez da egu- nero herri aldirikari batetan irakurtzen ahal.

Zorionez ez da hori "egiazko" Zarautz, ez guk ezagutzen duguna behintzat, eta, hauxe inportanteena, ezta zarautza- rrek berek ezagutzen dutena ere.

Gure zorianak "artifizeei".

* Gure arteko gauzak

Abertzalea zela, komunista berriz, hor ari da zenbait poetaren arimaz ikurri egin nahirik.

Aresti ez da, ez, euskaldunok bat egingo gaituen karisma, eta, ezta, banatuko gaituen deabrua ere.

Ohere eta bake sandua hildakoei.

● Abuztuko afaloste batetan irakurle batek esaten zida- nez: "Makalak, banatuak eta tripazainak izan arren, zenbat gerra ematen dugun gero. Zer ez ote genukeen harmatuko kaldin behingoan benetan bat etorriko bagina?"

Aproba egingo ahal dugu!

● Laurogeita bi urteko irakurleak ere badugula jaki- tzeak poztu egiten gaitu.

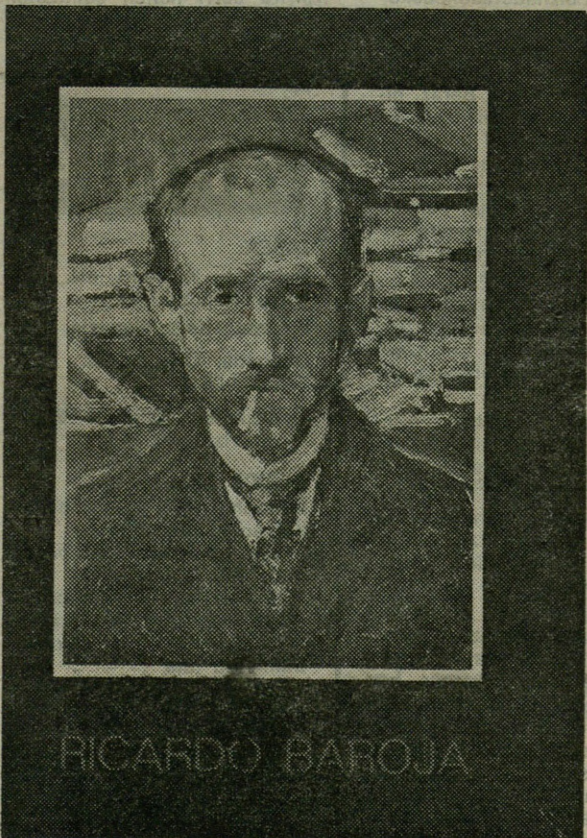
Gure Marzelino —lehen, orain eta beti sabindarra be- ra— Gernikara joan zitzaigun Egitze zenari botoa ematea. Bere pozik handiena, hil aurretik Udaletxean ikurrina ikustea litzatekeela ezan digu.

— Oraindik ikusiko duzu Marzelino...

— Zenbat bizi behar dut ba!

● Eta, sumatu bezala, Deban erabateko boikota egi- nate aurtengo jaiei.

AMATIÑO

HELSINKI UTOPIA HUTS?

Ze ondorio espero dezakegu Helsinkitik? Hona hemen, iragan berri ditugun egunetan aldizkari eta eguneroko guztiek egin duten galdera orokorra. Erantzunak berriz, gusto guztiak asetzeko moduz jaso ahal nukan ditugu. Ezkerretik eskuira aipatuko ditugu.

Ezkertiarren artean, C.S.C.E.-eko batzarreak bi iritzi mota, arraz ezberdinak sortu ditu: albania eta txinatarren artean, Helsinki, sozial-imperialismoaren eta imperialismo nagusiaren arteko (URSS-USA alegia) ake-larre ustel bat besterik ez bide da.

Maoren Txinak dionez, joko honen bidez, sobietarrek Europa osoaren "finlandizazio" lortu nahi dute; eta honetarako, sozial-imperialistek, beren ganihetak zorrotzki dituzte (1). Ezkertiarren abangoardia kontsideratzen diren hautentzat, sobietarrek eta amerikanoek orain arte egin dituzten "ezkontzak" iraupen gutxiokak izan dira, lehen kolpe puskatzen diren horietakoak alegia. Joko guztia-hau zikiro-saltsa bat besterik ez da fantez, gauzista hautentzat. Saltsa honetarik Europak nekez jasoko du bere burua: Munduak bakerik ez dezake hortik iguriki. Helsinki 1975. "Inseguritatearen Batzarrea" deitu diote.

Errusitarrentzat berriz, Helsinki, "Gerlahotz" aldiari amen esatea da. Breznev-en mintzo esateko, Finlandian elkartu 35 aberri, ideologia anitzen gainetik, bake-maitale agertu dira. Beraz, egun, posible da elkar adiskidetzera eta bidenabar, elkar-lanean, mundu berri baten eraikitzea (2).

Plegu honetan, beharbada taktika hutsaz, adierazgarria zatekeen batzarregun kaltetan bertan, "Soyuz-Apolo" elkar-lanean aritza. Breznev, bakea, gerrarik eza baino zerbait gehiago dela adierazi du. Arlo honetan, batzarrea bere haritik joan zaio.

Eskuindarren artean ere, Helsinkik nahiko katramila sortarazi du. Sail bati, europarren batzarreak, ahuntzaren gauerdiko ezutak baino jaramon eta erakarpin gutxiago sortu dio. Agian, batzarrea, oporregun eguzkitsuetan obratu delako.

Beste sail batek, beharbada oso eskuian ez daudenek beroiek 25. batzarre honek, argi izpi bat eman diola mundu osoari uste du. Giscard-en mitina-bera lekuko. Le Mondeko Gillebaud kazetariak galdera hauxe egin zuen: "Helsinki egia balitz?" (Et si c'était vrai?).

Mutur-muturreko eskui extremizentzat ostera, Helsinki, Munitx berri bat izaki. Berton, komunistek edo stalinistek Europari ezarri dizkieten mugak onartzea, egin dituzten lapurketa eta bidegabekeria guztiak zilegiztatzea eta bidenabar OTAN-en indar harmatuak ahultzea besterik ez da egin.

Helsinki, horretara, rebisionisten nagusitzari edo hegemoniari, amore eman zaio ez besterik. Halarik ere, eta soilki esanik, espainiol buruzagi bat, gisa honetako batzarre internazionalizatu batetara deitua izan delako; Espainiako eskuindarrentzat, Helsinki garaitzabide gertatu da. (3).

Dakusagunez, 1975eko Helsinki, haize guztietara hegatu da.

Munduan bada bai Bake-egarririk: mundutarrok zerbait ganorezkorik

egin nahi dugu, edo gutxiarik egiten ikusi gura dugu: gezurrez eta hitzontzikeriaz asperturik gaude. Ez gara nolana konformatzen, eta haatik, sarritan, hor goitik behera egiten dituzten konponketaz, ez gara deus fi-tzen.

Hildo honetarik abiatuaz, Helsinki ere badu itxuratzarrik franko. Ford behin eta berriro europar guz-ion salbatzaile gisa mintzatu zitzaion batzarreari, Amerikanen buruzagi honek ere, Europari bere buruaz baliatzen uzteko gogobizirik ez zuen agertu.

Egia da bai, Finlandiak Txosten zaratatsua burutzen ari, naziok parte hartu dutela; baina, egia ere izaki, C.S.C.E. honetan sobiet-amerikanoak Buru direla eta gainontze-koak berauen esanetara makurtu beharko dutela, hein batez bederen.

Euskaldunak ez da izan Finlandian; Herri honi inork ez dio deitu. Eta horrexegatik harritu eta bidenabar goganbehartsu gara, 110 orrialde luzetako txostenen irakurri ahal ukan dugun esaldi honetaz: "Herri guztiek, bakoitzaren gogo-araberrara, nor bere politik-estatutua, barrene-rako eta kanporako, libreki eraiki dezaten, askatasun osoa dute". Edo eta ondoko beste esaldi honetaz, hitzak ederrak eta onurakorak badira ere mesfidagarri zaijkigu: "Batzarre honetan parte hartu duten erresumen-tan (4) dauden minoria nazional eta-ko gizonak, beste hiritar guztiek be-zalaxe, legearen aurrean berdin har-tuak izateko eskubidea dute. Giza-eskubide eta oinarriko libere-tate in-ternazionalizatuak eskuratzeko ahal-bide guztiak emango zaizkie eta ar-lo honetan dauden beste gainontze-ko lege guztiak".

Europarrek egin duten txosten ma-mitsutik, gisa honetako esaldi ugari aipa dezakegu. Kazetaritza buruz ere hitz biribilik ugari bait dakar. Hitzak hitz, ekintza bidea hartzen ikusi arte, ordea, hobe izango du-gu isilik egon. Zeren, are mesfida-garriagoa egiten zaigu txosten hau, beronen sinatzajleen zenbait joera erreparaturik! Isiltzea dagokigu.

Nazio arteko opinioaren aurrean, zenbaterainoko indarra eduki deza-kete Helsinkiko printzipioek?

Gure ustez, batzarre hau egin den eraz egin delako eta berton parte hartu duten sinatzajleen atzekaldean dauden gobernuen zenbait jokabide ikusirik, eragin handirik ez dezake.

Hobe oker bageunde. Guk uste duguna alderantziz gerta baledi (txos-teneko helburuak zintzoki betetzea, alegia), uste ez genukeen oilarraren kukurrua entzungo genuke.

Guretzat, Helsinki, gaurkoz uto-pia hutsa da.

(1) Ganiheten zorrotzeta hau, hizketa modu berria da txinatarren artean.

(2) Ikus Brezneven mitina.

(3) Ikus egun haietako ABC-eko zenbait editorial.

(4) Esaldi honetan, gutxiarik, ai-tortzen da, Helsinkira bidu erresu-metan minoria nazionalak badirela.

ANATSAN

NOLA BIZI 30 URTEKIN

Gaur hogeita hamar urte inguru dituzten gizon-emakumeen eskuetan dago bihar ber-tako etorkizuna. Ez etxikoa, biharkoa, ia gaurkoa, ia gaurkoa. Europan —gogora dezagun Frantziako «Mai 68» famatua— askatasunaren semeak deituak izan dira, askatasunaren be-launaldia.

Beste askotan bezala, gure mugetatik kanpo joan behar izan dugu xehetasun bila. Xe-hetasunak, aipaturiko belaunaldi horren pentsamoldeetaz, bizieraz, ekintzetaz.

Horretarako, Frantziar, «Institut Français d'Opinion Publique» delakoak, «La Vie Ca-tholique» astekariaren eskaria beteaz, galdekizun zabal bat egin berri die gaur 24 urtetatik 35 bitartean daudeneri, lau arlo hauetan: *Biko-tea, Semealabak, Lana eta Gizartea.*

Lehenengo atalari lotu gaitezen gaur.

—Zertan datza bikotearen ongi izatea, zoriona?

—Galdetu diete lehenbizi gure lagunei.

Lehenbizi elkar maite izatean, el-karreko gozotasunean; eta bigar-ren bizitzaren ikuspegi bera izatean —erantzun dute—. Hauek biak dira ezkonduen zorionerako giltza nagusiak. Elkarri goxatze honek garranzti haundiago du nekazari-entzat (% 53) eta langileentzat (% 49). Hiri haundietan bizi direnentzat eta aberatsentzat, nagusientzat, zeriku-si guttiago du. Eta aldearantz, bi-zitzaren ikuspegi berdina izateak garrantzi guttiago du pobreen artean. Dato harrigarri bezala diogun haurrak izatean edo ez izatean ez dutela frantsez gazteek horrelako giltzarik ikusi.

—Zer derizkiotzue bikotearen fi-deltasunari, garrantzizkoa ahal da?

—Bai, txit garrantzizkoa, ezinbes-tezkoa gehientzat (% 60). Emakumezkoen, nekazarien eta indus-tri-langileen baitan batez ere. Paris aldeko lagunek ez dute hain beha-rrerako ikusten.

—Emakumea etxetik kanpora la-nera joanaz, etxean adina ala etxean baino gehiago osatzen ahal da per-sona bezala?

—Erdizka diote: batzuek etxean adina eta beste batzuek etxean bai-no gehiago osatzen dela emakumea lanera joaten bada. Eta hala diote bai emakumezkoek eta bai gizonez-koek.

—Profesioa familia aurretik jar-tzen ahal duzu, familiaren parean, ala familiaren atzetik?

—Osogutik jartzen dute profe-sioa familiaren aurretik (% 10). Familiaren parean hirutatik batek eta familiaren ondoan gainontze-koek. Hemen, azpimarkatzeko da nola hirutatik batek familiaren mail-an jartzen duten profesioa.

—Eta militante bizitza?

—Hau ere, gehien gehienak, fam-ilia ondoren. Eta askok (% 55) ez du erantzuten ere, ez dute gal-dekizun honekin zerikusirik. Bati-pat emakumeak, langileak eta ne-kazariak ira erantzuten ez duten hauek.

—Etxeko lanak elkarren artean egiten ahal dituzte?

—Bai (% 44). Zerbait bai (% 34). Gehienbat hiri haundietan bizi dire-nak dira etxeko lanetan laguntzen dutenak, lan hauek bien artean egi-ten dituztenak.

—Zenbat haur desio dituzue?

—Erdiak bi, beste laurden batek hiru eta hamarretatik batek baka-riak haur bat edo lau haur.

—Haurra sortu ez dadin zernahi era erabili ahal ditzake bikote ba-tek?

—Hamarretatik bederatzik baietz diote. Kontrazepzioa onartzen dute erabat.

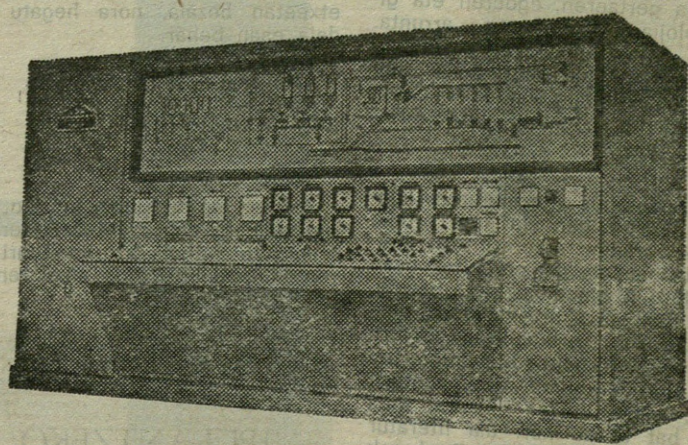
—Nahi ez zenuteken haurrik sor-tuko balitz, galdu araziko ote ze-nueke?

—Ez, geuk ez (% 60). Hala ere, Paris ingurukoek dudan jartzen dute.

—oOo—

Badakigu ez gairela euskaldunok estadistika zale. Baina hona hemen soziologilari eta gizarte mailan la-nean jarduten duteneri eskaintzen zaion gai ederra: Zer pentsatzen eta egiten dute arlo hauetan adin bereko euskaldunok?

M. JONE AZURTZA

TXIMIST-INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

P.A.T. (Alemania)

«Gruak» ez iraultzeko elektronikoko tresnak

CIT ALCATEL (Francia)

Zembakizko Kontrolak Ikusgailuak

OLIO-INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

REXROTH (Alemania)

Olio-urez osatutako erabateko programa servo-reguladorea berekin duelarik.

HYDROMATIK (Alemania)

Uruga eta uragagiltza duten motorrak neurri aldakor eta iraunkorretan

SIGMA (Frantzia)

Itsas lanetarako eta Obra Nagusitarako olio-urezko programak INDRAMAT (Alemania)

Servo-zuzentzailea MERKEL (Alemania)

Urarengandik babesteko loturak eta lanak

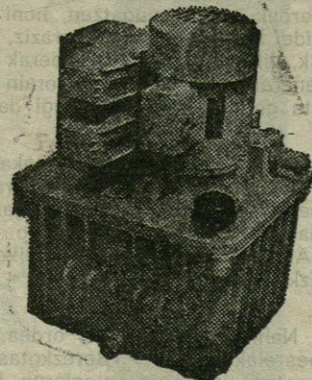
FORSHEDA (Suecia) V-ring reten loturak

RUAI (Italia) Goi presiotarako uraga giltzadunak

TUROLA (Italia) Oskadurazko uragak

HYDAC (Alemania) Indar irazkiak eta itzuleraoak

ADA Uztal gisako euskarriak

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:

Jolastokieta (Herrera)

SAN SEBASTIAN

Urrut. 353840 (7 ari) ta

353440 (5 ari)

Telex. 36173 GOIME E

Erakusketa eta denda:

Iparraguirre, 15-SAN SEBASTIAN

Urrut. 428082 ta 428625

Ordezkaritza:

VITORIA ETA MADRID

RIKARDO

OPTIKA ETA FOTOGRAFIA

Begietarako kristal bigun eta irmoak
Betaurreko galgatuak
Eguzkitarako betaurrekoak
Prismatikoak
Eztaietarako eta egun haundietarako argazkiak
Margozko argazkiak
Argazki zaleentzat
Fotokopiak
Kale Nagusian, 12

TOLOSAN

IPUIN ANTZEKO ALEGIAK (I)

Udak hori du on. Egunak luzeago direla, oporrak direla, bada beti irakurtzeari eskainitako orduak zertxobait bederen luzatzeko aitzakia. Eta urtean zehar ezinbesteko geroko gero horren menpean bazterrera utzitako zenbait liburu eskuetan hartu ohi ditugu udako egun luzeen atsegingarri. Niri behintzat, egia esango badut, horrela gertatzen zait. Eta ez dut uste bakarria naizenik.

Aurtengo udak gainera urtean zehar pilaturiko liburu multzotik landa orain-oraingo den ale berri bat ere ekarri digu euskal literaturaren jarraitzaile garenoi. Sorpresa on bat: Mikel Zarate bizkaitar idazlearen «IPUI ANTZEKO» alegi liburu interesgarria.

SINBOLIKO JOERA

Betidanik esan ohi da literatura ez dela gertaeren, egoeren eta giza-sikolojiaren aurkezte arrunta. Grazia eman behar zaiola, alegia, imajinazioa. Irudiz, hitz jokoz, sinboloz jantzi behar dugu literaturazko obra bat. Bestela saiakeraren arloan ginateke.

Nik ez dakit literaturaren lege horiei jarrituz den ala gure arteko gauzak garbiago adierazi ezin direlako, baina egia da, norbaitek esan duen bezala, sinboliko joera bat nagusitu dela azken urte hauetako euskal prosan. Lertxundiren Urturi, Peillenen Gatutza eta Zarate beraren Don Trifon hor dira, besteak beste, joera horren lekuko. Ihes egite bat al da hori ala literaturarnasaren goi hegakada? Denborak esango du.

Dena den, oraingo liburuan sinboliko joera horrek berezko jeneroa aurkitu du, ezin egokiagoa, berari dagokiona. Alegia. Aspaldiko jeneroa da. Alegi batean irakurleak bere eguneroko egoerak, gertaerak, joerak eta sikologia ikusten ditu margotutako. Irakurlearen bihotzean sartzen den ziri zulakor eta kezkatzaile da alegia.

Horra hor, bada, ene ustez, liburu honen *lehen balioa*; jeneroa asmatu duela. Izan ere, sinbologia egitaratu batez nobela luze bat osatu eta egiteak arrisku baztergaitzak ditu berarekin: reitratibo bihurtu daiteke, gauza berdina edo antzekoak behin eta berriro, lerrotik lerroa, errepikatuz; bigarren mailako sinboloak osagarri bezala erantsi eta pilatuz hari nagusia gaitzeko zorian gerta daiteke irakurlea eta liburuaren betelari hutsaletan erori; horrekin batera, sinboloaren indar-giharrea ahultzea ere gerta daiteke. Eta ez nuke esango aipatu liburuaren horrelako zerbait gertatzen ez denik.

Tajuzko alegiak ez du horrelako arriskurik.

Gaiak ere aberastu gara. Horra hor liburuaren bigarren balioa. Azken aldiko belaunaldi gazte eta kezkatua herriko prolemei dago so batipat, lotua bezala, hortik irten ezinik bezala. Eta gisa da. Zama astun horren pean bizi gara, bestelako hegakada gozo eta aberasgarri-rik egiterik ez bailitzan. Egoera honen pisu eramangaitza dago, baita, ene ustez, gorago aipaturiko hiru liburu horien azpian ere: herriko egoera osoa, bere osotasunean.

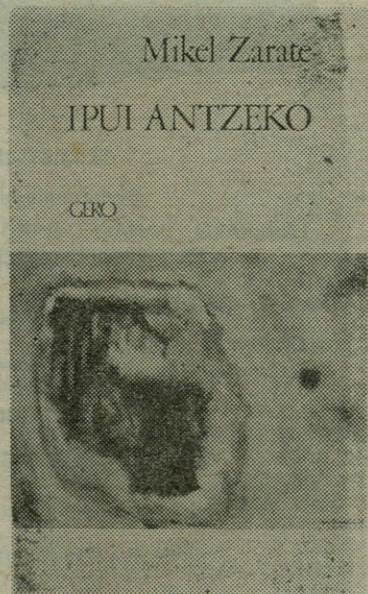
Oraingoan egilea, hori utzi ga-be ere, beste zenbait eremutara hedatzen da. Berdin gertatu zen Lertxundirekin Urturitik Goiko Kalera hegatu zenean. Ez bakarrik herri oso baten egoera globalean, pertsona bakoitzaren, talde txikien mundu aberatsean ere sartzen zaigu gure alegigilea. Irakur, bestela, «Ni ez naiz zu» alegi laburra bezain polita. Gorrotoak, bekaizkeriak, harro-keriak, gogorkeriak, maitasunak, adiskidetasunak, salaketak eta leialtasunak, laguntza gozoak eta salduketak... denek dute leku alegien esparru zabalean.

Hego indartsu eta arinak behar ditu, baino areago, gaurko euskal

idazleak. Eta «Euskal Herri is different» leloa lelo txartat jotzen dugun gero (zenbait ahulezia eta ezin lotsagarrien estalki bihurtu daitekeelako), gure artean ere, besteen etxeetan bezala, nora hegatu badela esan behar.

BIDE ZABALETIK

Alegien egiturari bagazokio, era eta tankera desberdin asko erabiltzen ditu egileak aztertzen ari garen liburuxkan. Ez du alegiaren je-

neroa gerriko hestua bailitzan hartzen; ez dio bere lanari horrelako hesi esturik jartzen. Ez, ez du jeneroak egilea mugatzen, honi bere bide klasikoetatik ibil araziz, aitzitik, libre dabil egilea, berak bere lanaren era markatuz, orain hola eta gero bestela. Eta ongi da.

«Ni ez naiz zu», «Arrastaka» eta «Menditar eta Mendi» lirakeke, besteak beste, klasikoen jantziak daudenak. Baita, poesiazko eran, «Arranoaren ilobia» eta «Baikor eta Ezkor» ere.

Nahiko urrun dabil, ordea, hain bestelako den «Berezkotasuna»; hontan, izan ere, alegiaren barnean, tartekaturik, zenbait deskizio, alusio eta nigar-hitz zuzen sartu bait dira. Egoki? Ez? Gustoak gustot dira.

Hori bat. Bestetik, alegiaren zorrotasunari dagokionaz ere zenbait hitz egin behar dugu. Alegiak bere egitura osoan helburu garbi eta jakin bat behar duela dirudi. Egoera baten deskizioa egiten ari den eran, egoera honen argi-ilunak eta

irtenbideak ere markatu behar dituela. Egoera beretik berez sortzen den epai objektibo baten adierazte- ra, askotan hitzik gabeko alusiora, eraman behar du alegiak. Hori da aspaldiko «moralaja» haren azken zentzua.

Eta hemen ez dugu hori beti hain garbi ikusten. Har dezagun, adibidez, «Eskuikale, ezkerkale ta erdikale» esanguraz ez-ezik gaurkotatuz ere jantzia azaltzen den alegia. Hiru jarrekarak —ezker, eskuin eta erdikoa— margotzen ditu, baina, ene ustez, alegi batek behar lukeen dinamika gabe. Nora dar-rama, izan ere, itxuratze honek? Non da helburua? Non da berez sortzen den epai objektibo hura? Ez dago. Garbi behintzat ere. Hiru jar- rera horien arteko desberdintasunak gaitzitu behar direla? Nola gaitzitu, ordea? Berorien gaitzitzea, azken aldera, eroen ilusio hutsal bezala epaitzen dela dirudi. Horiek horrela, alegiaren bukaerari errena derizkiogu. Badakigu, jakin, ezker, eskubi eta erdikoez zer dioten bat- tak besteari. Eta zer? Hor dago ka-koa: zer? Hasiera itxaropentsuari bukaera apalak jartzen dio azken puntua.

Iritziak beti iritzi dira eta hori da nirea. Hobekixeago asmatua da- goela dirudi «Idatz eta mintz» dela- koaren bukaera.

Bi alegi hauek dira gure gaurko- tasun nahas eta bihurriaz jantzien azaltzen direnak. Eta gisa da, be- raz, horietan korapiloa askagaitzago gertatzea.

ADIERAZPEN FORMALAK

Baditu liburuak beste alderdi aber- rats hanitz ere. Eta horietan ez da eskasena adierazpen formalei da- gokiena: bada hor alegietarako be- har diren pertsonaien izentatze mi- ragarrian etorria, bada hitz joko ausart eta egokietan aberastasuna, bada soinu jokoetan —aliterazioan. batez ere— ugaritasun harrigarria. Hitz bakoitza, esaldi bakoitza dator- kigu literatur aberastasunez jantzia.

Baina nahikoa luzatu gara gaur- koan eta guzti horren azterketa hu- rrengo baterako utziko dugu.

Oraingoz besterik ez. Bukatzeko aholku bat eta txalo bat. Aholkua irakurleentzat: irakur dezatela Za- rateren liburuaren ahalik eta arinen. Irakurritako damuak ez die barrena jango. Eta txaloa egilearentzat. Lu- ma trebea du, irakurleen gustoko lanak egoki egiten dakizkien horie- takoa.

J. A. MUXIKA

JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIA
URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

IKASTOLA LIBURUTEGIA

Azken urteotan, GORDAILU-IRAKASLE ELKARTEAK moldatu dituen li- buru eta liburuxka, Ikastola, euskarazko klase, guraso eta haurren heziketaz arduratzen direnentzat interesgarri.

1.—PEDAGOGIA LIBURUAK

ESKOLETAKO ALDIZKARIAK.—Freinet

BEREZKO IRAKURPIDEA.—Freinet

LILITEGIAN.—Madeleine Porquet

ZEIENTZIEN ERAKASKUNTZA.—Freinet zale talde batek

ZENBAIT AHOLKU GAZTEENTZAT.—Freinet

GIZARTEAREN ESKOLA.—L. A. Altuna

PEDAGOGIA IKASTAROA.—«Rosa Sensat»

SIKOMOTRIZITATE HEZIKETA.—«Rosa Sensat».

2.—IRAKURGAIK

A.—KUKURRUKU sorta: 6-7 urtetako haurrentzat: testu gutxi, letra handi eta marrazki asko, idazkera erraza.

— ELURRA (agorturik)

— MIMI KATUA (AGORTURIK)

— MIKELEN BASERRIA

— 3 IPUIN

— BI HISTORIA (eskuz idatzirik)

B.—TXANTXANGORRI sorta: 7-10 urtekoentzat: testu ugariago, hizkuntza landuagoa. Hitz zailenak esanahiarekin.

— MIKEL, MIREN ETA TXANTXANGORRI. UDAZKENA (agorturik)

— MIKEL, MIREN ETA TXANTXANGORRI. UDABERRIA

— MIKEL, MIREN ETA TXANTXANGORRI. UDA

— IPUINAK ETA OLERKIAK ETA... (azkenetan)

— BOTILA BATEN HISTORIA

— BARREZKA. Kixki, Mixki, Mixki eta Kaxkamelon.

D.—GAIK sorta: 7-10 urtekoentzat: monografia gisa:

— DORTOKA

— ARDIA

3.—KONTSULTA LIBURUXKAK. GEOGRAFIKO PUZZLEA

9-14 urtekoentzat. Izenburuak diien gaiari buruzko monografiak, Eus- kalerriko giroan txertaturik.

— ONDOAK

Irail-Urrirako:

— ERLEAK ETA EZTIA

IPARRAGIRRE

— OGIA

BAZTAN-BIDASOA

— EDARIAK

JANARIAK

— OLENTZARO

GOIHERRI

— LABORANTZA

ARRANTZA

— ARTZANTZA

INDUSTRIA

— DURANGALDEA

NARRASTIAK ETA UR-LURTARRAK

— JOSE PAULO ULIBARRI

— GEOGRAFIKO PUZZLEA (oraingo eta lehengo Euskalerriko eskual- deak hartzen ditu).

4.—IKASLIBURU ETA LANERAKO FITXA

MATEMATIKA: 2gn., 3gn., eta 4gn. mailak: Larresoro.

MATEMATIKA HASTAPENAK: eskolaurre (4-5, 5-6 urte), 1en. eta 2gn. mailak: Feli Etxeberria eta Koro Zumalabe.

MATEMATIKA LOJIKA: 3gn., 4gn. eta 5gn. mailak: irakasle talde batek.

MATEMATIKA LOJIKA KONPLEMENTA: id.

ESPERIENTZIAK: 2gn. eta 3gn. mailak: J. Setien, N. Sagastume.

HIZKUNTZA: 3gn. eta 4gn. mailak: X. Mendiguren.

IRAIL URRIRAKO: Esperientziak 1en., 4gn., eta 5gn. mailak.

5.—HIZTEGIAK

IKASTOLA MIZTEGIA (agorturik).

IDAZKETA HIBTEGIA: 8.500 hitz hamabi gaietan banaturik: Pertsonak, Etxea, Janariak, Jantziak, Eskola, Lana eta Lantegia, Eliza eta Katekesia, Kirol eta Jokoak, Hiria, Ostatuak, Komunikabideak, Informabideak).

6.—KOLEKZIOETATIK KANPO

HAURRAREN BIBLIA

Argitaratuaz batera emanen dugu lanen berri.

AURRERA BEGIRA: hasitako lan guztiek izanen dute jarraipena.

INFORMAZIO ETA ESKAKIZUNAK: GORDAILU

Bergara, 21, 3 ezk. DONOSTIA

TL: 42 97 79

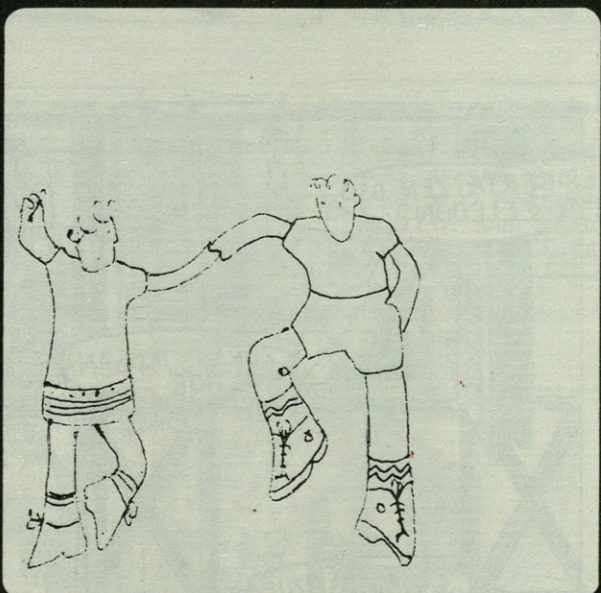
Ia dena hauzo-lanean egina.
Donibane Garaziko feria.
Lagunartea behar du haurrak.

Lan
Kide
Aurrezkiaren

Komikia

CAJA LABORAL POPULAR

HIL HADI HI ERE,
LODI TONTORI!
HA, HA, HA

HORI USTE DU
BERAK, HO, HO

BEGIRA MONTXO
HIL EGIN GAITU

BAINA... BAINA...
NOLA LITEKE?

ARROPA ZAHAR BATZU
ZULATU DITUK GURE ORDEZ

KAKA ZAHARRA!
HURRENGOAN
GARBITUKO
ZAITUZTET

EGON PIXKAT

ORAINGOAN
HILKO
HAUT, AIMAR!

EZ DUK IHESIK
EGINGO, TRAIKIDORE

JO GOGOR, AIMAR

EPA! LAPRAST
EGIN DUT

UTIKAN
ZERDOOK
ui!

ZER GERTATZEN DA
ZELEDON?

ZERA IKUSAN
HOR

EZ AL DAKIZUE
ZER ORDU DEN?

ALDE HORTIK!

HAU DUK HAU!

AUPA, AÏMAR

ONGI AL HAGO?

BA NOA GORA,
MONTXO

NAHASTE HARTAN BELASKOK
IHES EGITEN DU GAUEAN

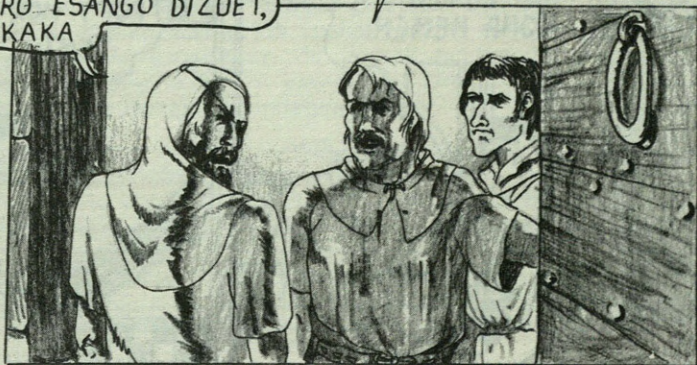
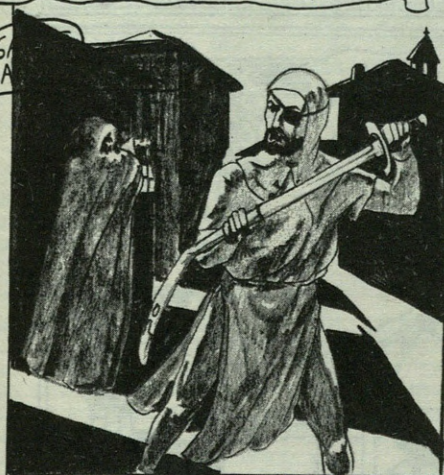
ZOAZ TE - OHERA.
BIHAR, LASAIAGO DENA
KONDATUKO DIZUET

ZER GERTATU
OTE ZAIO?

IREKI ATEA.
BELASKO NAIZ,
BETOKERRA

ZER GERTATU ZAÏK?

GERO ESANGO DIZUET,
KAKA

BIHARAMUNEAN, OSTATUAN...

LESAKARA ZOAZTE ORDUAN?
HARA... NIK BERTAN
ANAIA BAT DUT. AIORAK
NIRE ALABAK, BIDEA
OSO ONDO EZAGUTZEN
DU ETA, NAHI BADUZUE
ZUEKIN JOANGO DA

...ETA HORI
IZAN DA
DENA

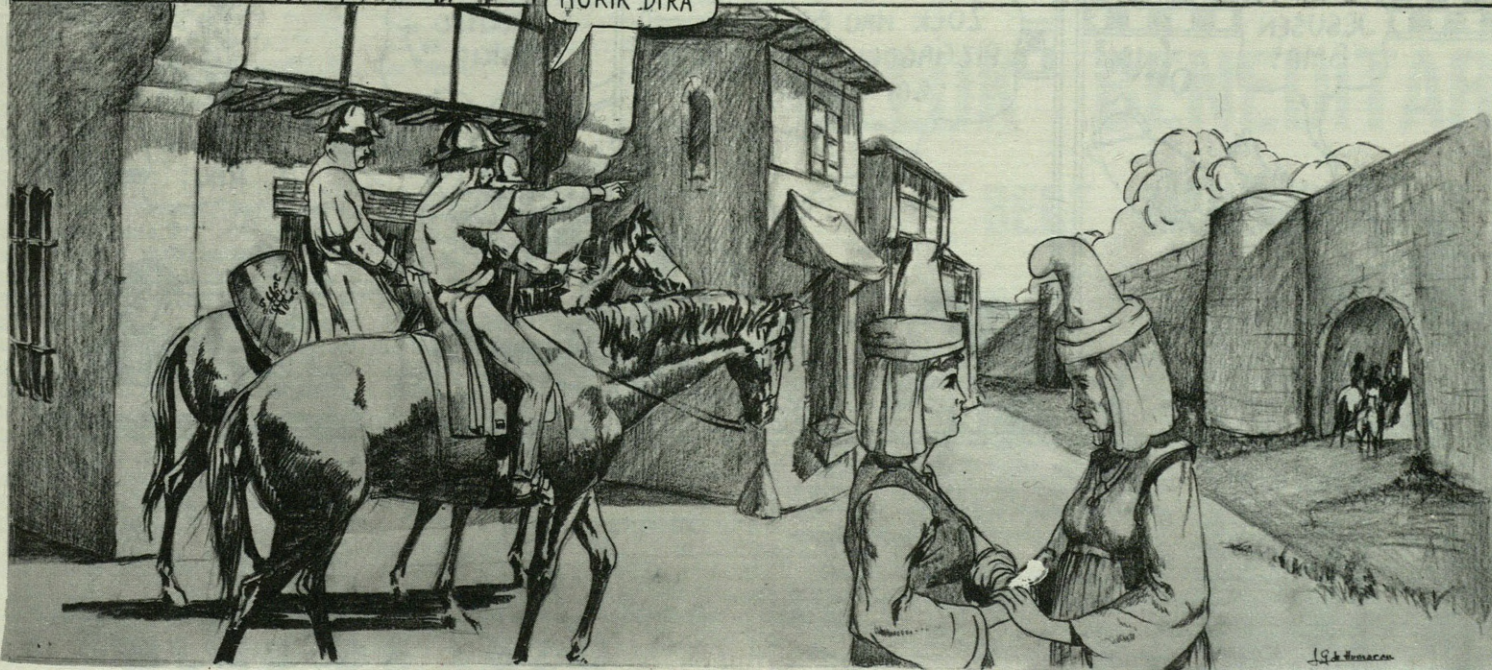

AGUR
AITA

ONDO IBIL
AIORA

HORIK DIRA

Euskal Shwits

EUSKARARI
AURPEGI BI

Gu ailegatu berriak gara, euskararen alorrera iritxi berriak. Eta orain gure ezjakinak eta esperientzi faltak ematen dizkiguten ausartakeria eta elementalismoaz edozein epai eta zirika dezakegula iduritzen zaigu. Betjere ez zaio txakurrari txakurkume den bitartean bihurrikeriak egiteko eskubiderik ukatu behar.

Joan den igandean ba, Okendon Euskaltzaindia bildu zelarik, jaun eta jauntxo mordo bat ezagutzeko ahala izan genuen.

Neri beti Aita Agirretxeren irudjak hunki egin dit eta horrenegatik saiatu nintzen berarekin hitzeko harreman batzuk lotzen... Mintzatu ginen bion adiskide diren zenbaitz, hitzegin genuen Nafarroako gora behera batzutat eta bazkal garaian neuk atera nion —lotsagabekeria pixka batez— bere "zubigilezkoa".

Irakurleak dakien edo jakin lezakeen bezala Agirretxek enparantzara bota zuen euskarari buruzko bi iritzien arteko zubiaren ideia. Euskarari buruzko eta zalantzarik gabe Euskalerriari buruzko bi ideologiaren arteko zubia alegia.

Benetan asmo sakona eta txalogarria zubi hori egin ahala balitz zubi horrentzat oinarriarik aurkitzerik balego. Tamalez zubi hori bitartekotasun hori bakar bakarrik aber-tzaletasun ikaragarri baten eta bihotz zabal baten jabe direnak sinetsiezake gaurko. Besteok, egunero kaletako galipota zirtzila oinperatzen dugui euskaldun nahasiok badakigu ordea zubirik ezin dela sortu. Gauza bat da euskara batzuentzat eta beste bat beste batzuentzat. Hizkuntza garbia ala hizkuntza mantxatua nahi dutenak ez dira txorakeriak esaten ari; bakoitzak bere aldera eraman gura luke euskararen indarra eta hori dena aberriaz bi iritzi arrunt ezberdinak azpian borrokatzen direlako. Esandakoak ordea bakarrik balio du euskararen balioa aurretik onartuz gero...

Eta berdin euskara batua herri-koia behar duen ala ez bakar bakarrik euskara mintzaten den tokitan eztabaida bait liteke. Esate baterako, Iruiñean bizj garenok euskara batua behar dugu, nahitana-hiezkoa dugu eta derrigorrezkoa zer edo zer hitzeginen has dedin nahi baldin badugu. Eta guretzat herri-koia bakarrik batua izan liteke. Badiara bai, hori ere ikusi nahi ez dutenak, eta zer egingen da? Euskalerriaren ere ume txatuak ezin putzura bota... Eta gainera mesede handiak egin lezazkete.

Esaten nion Agirretxeri —nola dakien gizon horrek entzuten eta galdetzen!— euskara hitzeginen ez den lurraldeetan oso zaila dela askotan hizkuntza hori gogoan edukieraztea jendeari, oso zaila dela euskarari buruzko gora-beherataz jendeari jabetasun bat sortzea, guxtienez edo behintzat eztabaida bat ez baldin bada gai horren inguruan. Muskaria —Tudela— Euskalerri da, baina euskarari buruz zer esan liteke han berriak —eta jende arruntarentzat gainera— ez baldin bada batasunari buruzko eztabaidaz zer edo zer? Nere ustez batasunak euskarari egin dion mesederik handiena orain arte hizkuntza notizi edo berri bihurtzea izan da. Hemendik aurrera beste emajtz sakonako batzu eman litzake, egia da, Baina orain artekoetan horra hor hori.

Uste zezakeen inork hasera batetan batasuna izan zitekeela aurrerakoi eta atzerakoien bereizkuntza egiteko bitartekoa; agerian dago ordea nahiz kontrako guztiak atzerakoi pururatuak izan, batasunaren aldeko guztiok ez gaitela aurrerakoiak. Orduan ba, pena bat daukat bihotzean eta da hain laster bukatua edo bukatuxea izatea batasunari buruzko eztabaida eta iskanbila. Tamala da benetan batasunaren kontrakoak argixeagoak ez izatea eta arrazoin eta argumentu zehatzagoak ez aurkitzea eztabaidak iraun zezan. Askotan burura zait pasa nintekeela neu euskararen Trentoko trintxereta eta bertatik berriro berpiztu eztabaida. Saiatu dira izan ere auteskunde eta guzti; baina halaere, eta nahiz beren aldeenetako giroetan, ez irabazten; lastima arrai bat.

Ene iritzitan oso komenigarria izanen litzateke Ameriketarik edo "talentu" bat ekar lezaten eta Oñatin edo ezarri bakar bakarrik pentsatzen, ea ideia on samarren bat atera ote zezakeen...

Gauza hauek guztiak esaten nizekion joan den igandean Agirretxeri bazkal ondoko puroaren kehe tartetik. Eta Agirretxek irripar zuhur batez entzuten zizkidan, ezer esan gabe, zintzurra marrakaturik omen zeukan eta.

Arantzazuko haize mehe orban gabeak senda biezaio marraka hori mintza dadin. Zalantzarik gabe nik bajno gehiago luke esatekorik, baina gehienetan zuhur ez garenok hitzeginen dugu.

GORKA TRINTXERPE

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTITATIKBlas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkifia: 41 20 65

DONOSTIA

LANDETXE HAURTZAINDEGI-IKASTOLAK

Sukalderako eta etxearen garbitasunerako etxeakoandre bat behar du.

Dei ezazu zenbaki hauetara: 421190 - 417477

Isidro Ansorena hil da

Iruineko, Baionako eta Lekeitioko eliz nagusi-etan ba omen dira harrian landutako aingeru txistulariak. Aingeru mailara heldu zitzaigun haragizko txistulari hau, bizi zelarik. Donostiako txistulari famatuak ez zion inbiriarik inongo aingeruri.

1892garrengo maiatzaren 15ean jaio zen Isidro Ansorena. Hernanin jaio zen orain dela larogeita hiru urte, donostiartzat genuen txistularia. Izan ere 1922garrenaz gero Donostiako txistulari izan dugu.

Asko zor dio Donostiak Isidro Ansorena jaunari. Zenbat kalejira, zortziko, arin-arin eta musika saio eder zabaldu dituen gizon honek Parte Zahar aldean ez dago esaterik ere.

Donostiak kanpora ere amaika lan egin du txistularitza indartzen. Makina bat Udaletxeri idatziz eta hitzez adierazi izan dio txistulari bandarik gabe ez urteko herria. Eta Euskal Herrian ez ezik atzerrian ere ezagutarazi du Isidro txistua zer den. Orfeoarekin batera joaten bait ziren batera eta bestera Donostiako txistulariak ere.

Aita zenari zor zion txistulari izatea. Txistugile zen Isidoren aita: «Jo ezak hori», esan ohi zion aita txistu berri bat egiten zuen bakoitzean. Hiru osaba zituen txistulari Isidro Ansorenak: Inazio, Castro Urdialesen; Manuel Errenterian; Fernando, Balmasedan. «Nere osaba Fernando honek erakutsi zidan fintasun pixka batekin jotzen», aitortzen zion Z. Argiari 1973garrengo otsailaren 13an.

Hamalau urtekin hasi zen Isidro txistua jotzen Hernaniko plazan. Hernanin bazen garai hartan txistulari banda. Teodoro Erauskin txistulari zaharra izan zuen lagun bi urtetan. Hura hil zenean anaia Joxe izan zuen lagun.

«Garai hartan Hernanin oposizioak egin zituzten eta ni Tolosara joaten nintzen, Jose Zestoa jaunarengana, ikastera. Harek erakutsi zidan asko», esaten digu Isidro berak.

Halako kutsu berri bat ezarri dio Ansorenak txistulari. «Txistuak, zenbat eta luzeago, orduan eta doinu lodiagoa sortzen du. Horrela, nik txistulari milimetro batzuk erantsi nizkion luzeroan eta hala soinu gozoagoa du», aitortzen zigun lehen aipatu elkarriketa hartan.

Inork ez bezala gozatu, findu eta goraipatu du Isidro txistua. Ansorenarekin igo da txistularitza goi mailaraino.

Txistulari eta txistugile izan da Isidro Ansorena. Halere aita zenak egin zuen txistu bat zuen maiteena. Honela dio:

«Nik nere bizi guztian arabili izan dudana txisturik maiteena eta onena, gure aita egiña da. Astigarragako udaletxerako, enkarguz, egin zuen. Baina Astigarragakoek, eso motela zela-ta, itzuli egin zioten eta gure aita bueltatu egin behar izan zizkien hartutako 60 pezetak. Hirurogei urte ditu orain txistu horrek, eta ez nuke salduko urrearen truke».

Orain dela bi urte t'ardi Isidro berak esandakoa gogoratu besterik ez dugu egin. Z. Argiari agertu zizkion, agian, azkenekoz bere irritziak.

Har beza Isidro gure esker ona eta aingeru txistularien taldean izan dadila.

IRASTORTZA

BELOK BENEDITAR ABATETXEA
BERE MENDEBURUAN (1875 - 1975)

«Aurten, Irailaren 1-ean, BELOK-KE-K ehun urte.

«Aboztuaren 31-tik Irailaren 7-ra izanen ditugu elizkizun eta bilkurak.

«Zuek, euskal-adiskideak, zatozte bereziki Irailaren 7-an: aratsaldeko 4-etan, ETCHEGARAY jaun apezpikua buru, elgarrekin emanen dugun esker onezko Meza-Nausirat».

Xabier Dihartze «Iratzader», Belokeko abataren gutun hau jaso dugu.

Ezaguna da Belok euskaldunon artean. Euskaldun askok aurkitu du han, larrialdian, aterpea eta jana.

Gaurregun ere jende asko joan ohi da leku hartara, bakardadearen bila. Orain dela ehun urte sortua da abatetxe hau.

Gertaera hori ospatuko da abuztuaren 31an hasi eta irailaren 7ra arte.

Hona egitaraua:

I. Elizkizunak.

— Abuztuaren 31-an, igandez, Meza Nagusia arratsaldeko 4-etan; Baionako apezpikua buru.

— Irailaren 1-ean, erlijioso-seroren jaia.

— Irailaren 7-an, arratsaldeko 4-etan meza; Martseilako Etxegarai jaun buru.

II. Hitzaldiak.

— Irailaren 2-a:

Goietik: «XIX. mendeko erlijioso bizitzaren eraberrikuntza», Toulouse-ko Unibertsitate Katolikoko Clement Nastorg-ek.

Arratsalde: «Eraberrikuntza monastikoa: Solesmes», Ligugé-ko aita Michel-ek; «Zizterarrak», Scourmont abatetxe-ko aita Priorrak.

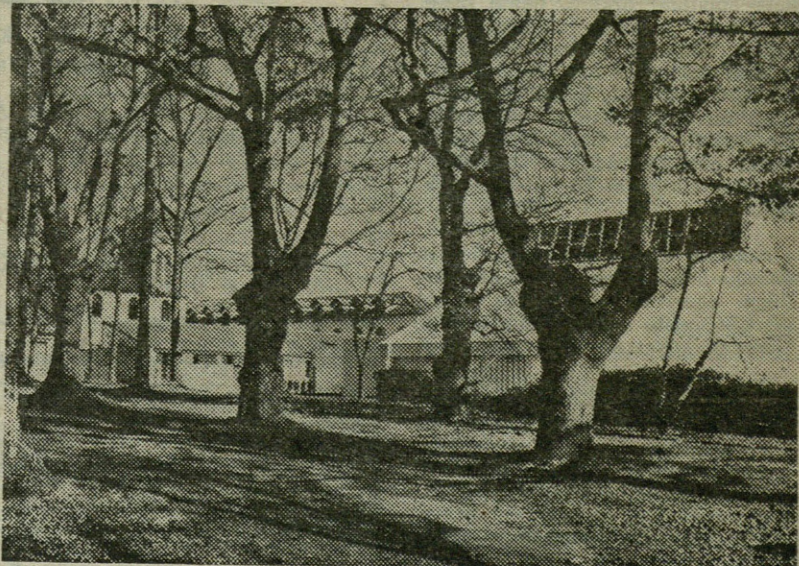
— Irailaren 3-a:

Goietik: «Baionako diozesiako erlijioso eraberrikuntza», Laffite; «Muad-en intuizioa», La Pierre-qui-Vire-ko abatak.

Arratsalde: «Aita Bastres, Belloc-eko fundadore», Jean-Pierre Indak.

— Irailaren 4-a: «Egungo eta bihar eguneko joera monastikoa», Jean Leclerc eta Placide Deselle.

IRAOLA

NEKAZARITZA AN ETA EMEN

Jose Alkiza

Ganaduzaleen kartilla

Aspalditxoko kontua da, urtebete eta gehiago, ganaduzale guztiek beren kartilla beharko zutela, zabaldu zela. Legea ere atera zuen Nekazaritzako ministerioak; baiña ondoren, ortantxe geratu zen dena, eta denboraldi batean ez du gehiago inork aipatu. Orain berritua da du kontu orrek, eta datorren udazkenean erabili beharko dutela baserriarrek, diote. Dena dela, jakinaren gainean egon zaitezten, delako kartilla orren berri ematera noakizue.

Nekazaritzako ministerioak errietako veterinarioei erantsi die datuak ikasi eta kartilla ori betetzeko lana. Betenarieok, baserriar bakoitzari ze ganadu daukan galdetuz, egin behar dute. Batzuk ari dira egiten, beste zenbait oraindik aste dago.

Zertarako izango da?

Baserriarrok aspalditxotik darabilkigu keja franko, kanpoko aragia ekartzen delako emen bertakoa saldu eziñik gabiltzan garaian. Ori zekor okelarekin. Urtebete ez da izango oraindik, zerria merke zegoelata, ama eta ume, saillean eta mordoa, mataderietan il zela. Gehiegi ugaldur, nonbait, izan ere diru egiten duen bolaran, edozein baserri bazterretan bizpahiru txertalde azitzen badituzte, pentsa utzi ditzaizketen aurrerako granja aundi oietan.

Oillarko eta arraultzekin berdintu gertatzen da. Egaztien berri dakien batek esaten zidanek, txitak ateratzea neurtzen eta kontrolatzen ez den bitartean, ez dago inola ere arraultzari bere prezioa egin erazterik. Izan ere, gutxierekin lanean aritza ez duela merezita, egaztilariek bata besteren lehian, zeinek baino zeinek oillo errule gehiago jartzen dituzte kaioletan. Gero, oillandak arraultza egiten asten direnean...ezin ba denak saldu, eta prezioak behera.

Nekazaritzako ministerioak nonzer eta zertatik-zenbat dagoen jakin nahi du.

Ez dut nik esango baserriarrek zenbat buru eta nolako daukan zehatz apuntatu ezker, beste gabe, gobernuak merkaturatu zuzentzeko erabakiak eman eta bete eraziko dituenik; ori ez da ain segurua; baiña bai orratik, merkaturatu zuzenduko badu aurrea etxean zer daukan jakin behar duela, eta denak datuak zuzen ematen badituzte, ganaduzaleentzat eurentzat izango dela bentaia.

Aurrera joan baino lehen esan dezagun, deklarazio ontaz eta kartillan agertzen denaz, ez duela inork inpesto eta kontribuzioak kobratzeko baliatzerik.

Zer jarri behar da kartillan?

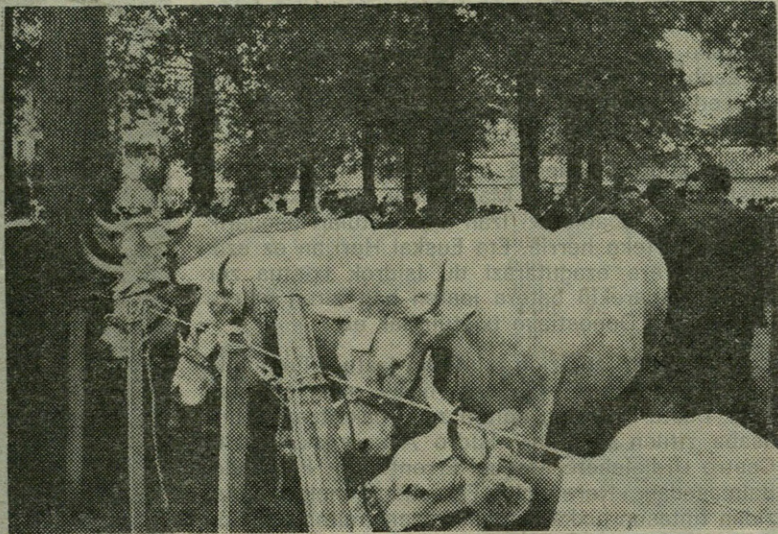
Asteko, esan behar da, kartilla bat ez baino, iru klase direla. Bat veterinarioa, baserriarrena bestea eta tratalariena irugarrena.

Erriko ganaduen kartilla.

Beterinarioak egin eta eukiko du. Bere langitea delata dakizkien datuez beteko du. Gaiñera bai aiantmentuak eta bai ermandadeak eskatzen dituen dato guztiak eman behar dizkio. Erriko, edo bere partiduan, ganadu mota bakoitzetik zenbat buru daukan apuntatu du kartilla ortan eta zeinek zenbat daukan.

Baserriarren kartilla.

Ganadujabearen izen deiturak jarriko dira or, karneteko numeroa, baserriaren izena eta abar. Zenbat metroko ikullua eta nolako daukan; zenbat ektarea lur eta nolako daukan. Eta ondoren, jakina, zen-

bat behi, bigantxa, txahal, zekor eta abar.

Eta olahe ardi, ahuntz, zerri, behor, oillo, egazti, txitak ateratzeko makineria, koneju, beste animalia mota eta baita erlekumeak ere.

Urrena ganadu oiek nafarmina edo beste izurriteren bat pasa duten ala ez, eta artuta dauzkaten txertuak.

Tratalarien kartilla.

Tratalariak ere beren kartilla bereizita izango dute, eta an, erosi eta saldu egiten dituzten ganadu guztien gora beherak apunta eraziko zaizkie.

Zenbat kobratu dute?

Oinbeste paper sortu, inprimatu eta betetzea, bixtan da kostako dela; gaiñera plastiko batean txukun tolestua, patrikan erabiltzeko moduan emango zaio ganadujabeari delako kartilla ori, eta 81 peza kobratuko zaio.

Zertarako beharko duzu?

Kartilla ori ganaduen osasunari begiratzeko sortua da batipat; beraz ez daukazu ganadu bat etxetik mugituz kartilla ori gabe. Gia bat edo beste edozein paper, atera behar baduzu zeure abere bat saltzeko, edota feriara edo mataderira eramateko, lehenbizi delako kartilla ori eskatuko dizue.

Gaiñera nafarminaren kontra edo beste gaitzen bat arrapa ez dezaten zeure ganaduak txertatu behar gertatzen zarenean, kartilla ori eskatuko dizue.

Bestalde Nekazaritzako ministerioak, edozein laguntza emateko kartilla orren bidez artuko ditu datuak eta egin argibideak.

Beraz, behi bat erosteko, zekor bat mataderira ateratzeko edota «piensa base» delakoa jaso ahal izateko, kartilla ori eskatzen baduzu, ezin egongo zera gabe; orrenbeste trato gutxienean egiten duenak ere egiten baitu.

BERRIAK

PENTSUA IZANGO DA

Aurten biltzen ari diren uzta, ona eta ugaria da. Ori delata nekazarien ermandadeko buruzagia SENPAko lendarikariarekin izketatu da. Izketaldi ontatik auxe atera daiteke garbi:

SENPAk bere almazen guztiak ia utsik dauzka, beraz badago nahiko leku aleak jasotzeko.

—SENPAk agindutako prezioari eutsiko dio, eta gaiñera, kalidadeari dagozkion primak ere pagatuko ditu.

—SENPAk saldu nahj dion guztiari erosiko dio bere almazenetan, edo nekazarienetan, jasotzeko eta nekazariak, aurten uzta pilla aundia bada ere, prezio onean saltzen saiatu behar dute.

Eta au dena sindikatuen bitartez nekazari guztiei adierazten zaie, garantiaz azpiko prezioan ale bakar bat ere sal ez dezaten.

Uztailaren azken aldera eta abuztuaren aseran, garagarra 7,40-7,50 peztan ari ziren saltzen. Ori, nekazariaren atarian, granelean, segituan pagatzen kotan, eta gutxienez 50 tonelada erastekotan.

Artoa berriz, kanpoko artoa ez da bolara ontan sartzen ari, batetik kanpoko merkaturatzen prezioek gora egin dutelako eta bestetik sarrerako inpestoa kargatu egin zaielako. 10 peza inguruan ari dira saltzen lehen ekarria edo emengoa.

GERO ONDO IZATEKOTAN

Espainiako gobernuak nekazaritzari buruz egin du "El IV plan de desarrollo" deritzana. Plan ori egin zuten gizonetako bat Ricardo Medem Sanjuan da eta ona zer esan zuen ortaz Zaragozan Banko Bizkaiak eraturako itzaldi batean.

—Gerora begira nekazaritzarako plan bat egitean iru elburu auek artu behar dira oinarrri:

—Nekazariak kaleko beste langileak ainbat irabaztera iritxi behar dute, eta erri txikiak bizimoduak uri aundienetakoa bezain ona eta eroso izan behar du.

—Espainiako jendeak jateko behar duena, Espainiako nekazariak sortu behar dute, kanpokoek bezain merke.

—Nekazaritza utsa dagoen alderdietan, industria ere sartu egin behar da.

Elburu oiek iristeko, nekazariari teknika berriak ikasteko bidea eman behar zaio; jeneroen salmentako gora behera oietan eskua sartu behar du; bere dirua nekazaritzan eraldi eta lanerako gogoia eman behar zaio; lanean ari den nekazari bakoitzeko jenero gehigo sortu behar da; zenbait bere lurak besteri uztera eragin behar zaio, batez ere, baserri txikiak dauden alderdietan; eta abar...

Azkenik, gaur mundu guztian jan beharrik sortzen dituen arazoetaz mintzatu zen eta "nekazaritza indartsu, gaurkotu eta diruemangarri baten bitartez, ondo jateko lain etxean sortzen ez duten erriek, zertan eta jatea bezain beharrezko den gauza batan, beti besteren morroi izango direla" esan zuen.

Eta onela bukatu: "Nekazaritzak gaur badu, eta aurrerantzean gero eta inportantzi aundiagoa izango du errien zorian. Gure gobernuak badaki ori eta "El IV plan de desarrollo" nekazaritzaren aurrerabidea izango da. Irabazpide ohea, erosotasun gehiago, kultura gehiago, eta gure semeak bihar nekazaritzan ondo biziko diren ustea, orain amets iruditzen bazaigu ere, egia gerta dadin bidean abiatu gara".

Eta, guk, zer esango?

Itxaropena omen da gizonak azkena galtzen duena.

MANDOAK UMEA EGIN

Sebastian Prats tratalariari mandoak umea egin dio, behoka jaio da. Delako mando orrek "Milagro" omen du izena eta orain daukanak Don Benito errian, Badajozko probintzian erosi zuen bi illabete lehenago. Denak arrituta utzi ditu, jakina, inork ez baitzuen uste, mandoak umerik izaten zuenik.

Orain ikusi egin beharko nola azten duen, zerbaitegatik esaten baitzuten gure zaharrek: "Mandoak umerik ez, eta beharrik ere ez".

KASKO BABESGARRIA

Sulfatadora bizkarrean artu eta soroan botika botatzen ari izan denak badaki, kutsua sudurmintzetara etortzen bazaio, ez dela gozoa izaten. Gaur tomateak ez ezik, mahatsak eta frutabolak ere "sulfatatu" egiten dira.

Orra ba, arnashideak babesteko aparatuak egiten dituen etxe batek, apraposa sortu du oraingo onetan eta salgai jarri. Burutik behera sartzen den kapelutzar baten aintzekoa da, ariña, ondo ikusten da azpitik, eta gaiñera... aize garbia sar erazten du barrura bentiladore baten bitartez eta orrela jakina, errax artzen da arnasa.

Bentiladoreak tratorearen indarrez lan egiten du, edota oinez ibiltzekotan gerrian eramaten dira pilak. Bero egiten duenean, itzal egiten dio buruari eguzkiak jo ez dezan eta sortzen duen aize freskoak izerdia txukatzen du. Ona eta erabiltzen errexa delako, barrabarra ari dira saltzen. Gure aitona erletara joateko olakoxe bat izan balu!!!

Transportes **azkar s. a.**

ERAMAN EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Donosti-Aurrerki-Kutxa

**EUSKAL IRRATI
SAIOAK**

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Euskal Erlijiosoen gau bijilia

Arantzazun, Irailaren 7tik 8ra.

Gau Bijilia honi jomuga hauek eman dizkiogu:

- Urte Santuan Euskal Erlijiosoen bakeatzea egiaztatu.
- Herriaren aurrean Aita Jainkoaren eta Ebanjelioaren testigutza egin.
- Gau ixilean, gure Herriaren eta Elizaren egoera elkarrean aztertu.
- Otoitzean eta elkarrizketan Ebanjelioaren balioak duten lehentasuna aitortu.

Arantzazuko Gau Bijiliak ordu hauetan izango du:

- 8,00: Bildu eta elkar ezagutu
- 9,00: Bezpera abestuak (Eliza nagusia)
- 10,00: Gaiaren azalpena
- 11,00: Ixilgunea, emaniko gaia aztertzeko
- 11,30: Talde txikietan lana
- 1,30: Talde txikietako lanaren elkartzea
- 2,30: Batzar nagusia bi hizkuntzetan
- 3,30: Atsedena eta zenbait bixigarri (kafea, etab.)
- 4,00: Penitentzi Sakramenduaren ospakizuna (Eliza nagusia)
- 5,30: Atsedena
- 6,00: Meza nagusia Goreskizunekin (Laudes) (Eliza nagusia)

Gau Bijilia honen gai nagusia hauxe izango da: «Euskal Erlijiosoen Herriaren opari». Euskal Erlijiosoen eta gure Euskal Herriaren eta Elizaren gaurko egoera eta jarraibidea aztertu, Apokalipsi liburua 2,1-3,22 testuari jarraituz.

Euskal Erlijioso, moja eta fraile guztiei egiten diegu deia Gau Bijilia honetara.

Loiolako Batzar Nagusiaren Batzordearen izenean,
Joxe Luis Zinkunegi,

lehendakariak

Loiolan, 1975eko abuztuaren 9an.

Oharrak: 1) Afariko egiteko, bakoitzak berea eraman dezala. 2) Edariak Arantzazun izango dira. 3) Elkarrizketan erabiltzeko, bakoitzak bere Biblia eraman dezala. 4) Gau Bijilia osoa bi hizkuntzetan egingo da, euskeraz eta gaztelaniaz.

Igandeko festa eta On Kosme

Paris inguruan, kristau talde berri bat sortu da. «Chrétiens en deroute» deritzate. «Kristau larrituak» izenez, euskeraz bataiatuko ditut. Beren parrokiari buruz, onoko salaketa au egin dute: «Poz-iturri ez ditugu geure parrokiak; eguneroko bizitzarako, beste jendeekin batera, bear dugun alaitasuna ez dugu geure elizetan arkitzen. Etxekoak ez bagina bezala, arrotz dakusagu geure buru geure elizetako liturgi ekintza eta meza santuetan. Enparantza eta plaza erdian, elizan baino pa-txada erosogoa arkitzen gara».

Jok.—Zer deritzazu, On Kosme, frantses kristau talde onen salaketa-ri?

On Kos.—Gure meza eta elizkuzunak aspergarri zaizkiek gure kristau geienei, Eliza baino geiago «traberna» diate beren etxe. Ardo xurru-pak, izketaldiak, jokoak zarata eta bullak garbiri adierazten zigutek: trabernak ditugu geure geureak». Eliza? Eliz atzean, txoko txokoan, mozolo arpegia bistan, ies egiteko egarritan, lotsatuta bezela, mezetako gure kristau asko. «Zatozte aurrera» esan eta esan, ezak denbora alferrik galdu. Egoskorrak dituk. Oroitzen nauk. Zezen auzo tikibat. Ni bertako apaiz. Polita nere begiek zekusatena eliz barnean, meza garajan: atze-kaldean josteko orratz batentzat ere ez lekuri, korura igotzeko eskaille-retan, maats mordoak bezela, zintilik jendea. Exeri-alkiak utsik, Txomin Murgizar, nere lagun jatorra, bakar bakarrik, ankak, zabal zabal parri-ta, bi besoak ongi tolestatuta, 10 gozoenean, sermoia egiten asten nintzen bezain laster, eser alki batean. Iru igande naramazkian kantika berdiñarekin. zatozte eta zatozte aurre-ra. Laugarrengoa... Trabernan sar-tzerakoan, oillaskoak kukurruko jo-tzeko, bere burua plantoso plantoso jartzen duen antzera, eraso zidaan Uxarrua Tikik:

—Ai beza, apaiz jauna, atreben-tziakin, gauza bat esan bear diot ba;

ELIZAREN BERRI

PRESO POLITIKOAK GOSE OPORREAN BRASILEN

biderik hoberena bizia bera arriskuan jartzea izan ohi da».

har izaten dute aministrazio mailan).

Mementuan 3.000 preso po-litiko dira Brasilen. Diktatu-ra militarren haseratik (1964) asko gutxitu dira, be-raz. Sobera dira, halere, jaki-na.

Beren egoera, halere, ezer gutxi hobeagotu dute ordutik hona. Haatik gaurregun, beren egoera-hobekuntzaren eskabi-dea egiterakoan, ez dira or-duan bezain bakar. Beren al-de dituzte erakunde hauek: Apezpikuen Batzar Nagusia, Abokatuak, aurrezko deputatu eta senatore ofizialak, herri jenderik gehientxoena.

1972an jadanik Sao-Paulo estatuko presoak hasiak ziren beren egoera larriaren aurka hitza hartzen: han eta hemengo gartzeletan sakabanaturik zirelako protesta bat baino ge-hiago egin zuten. Izan ere, sa-kabanaketa horixe zuen Go-bernua presoekiko bere jo-kerak multzur eta gaiztoa au-rretera ateratzeko biderik ego-kiena. Aipatu estatuan, 33 egun gose oporrean emanik lortu zuten guztiak gartzela berean egotea.

1974ean bigarrenaz ekin zioten gose oporrari: berriro ere, sakabanatuko zituzten arriskua ikusi zuten gainean. Honela zioten argitara atera ahal izan zuten kartan: «Sarri-tan, bizia aurrera ateratzeko

Azkenean, iritzi publikoa ere alde zutelarik, Gobernuak amor eman zezan lortu zuten.

Rio Janeirokoek ere gose oporrari ekiten diote eskabi-de batzuz lortzekotan. Eta asal-daketa, preso politikoena ale-gia, piskana-piskana, zabaldu egiten da.

Ez dago horretaz zertan ha-rriturik. Azken hiru urte haue-tan, preso asko izkutatu da bizen bistatik «inork» ere ezer ez dakielarik. Sao-Paulo-koen, aurtengo otsailean kar-ta bat zuzendu diete Militar Hauzi-Mahaiko epailleei: 19 preso politiko izkutatu direla salatzen dute.

Joan den maiatzaren berri-ro ekin diote gose oporrari Ilha Grande-ko penalean. Rio Janeiroko Lege-Ganbarako de-putatuei idatzi diete oraingo-an, bide hori hartzeko zein arrazoin izan duten azalduz: jasaiten dituzten «astakeria, higiene falta, janari txarra, midiku ardura falta eta so-zial eta geografi urruntasu-na... (presoak) fisikoki eta psikologiki izurratu nahiz as-maturiko gauza dira». (Aipa-tu penal hori irla batetan da-go: etxeok, presoari bisita-ren bat egin nahi badiote, egun osoa galdu behar dute; horretaz gainera, alde aurre-tik, mila joan-etorri egin be-

Jende asko dute beren alde presoek: Brasilgo Apezpiku Batzar Nazionala, Justizia eta Bake Batzordea, Brasilgo Abo-katu Elkarteak; baita aurrezko parlamentario jenderik asko ere. Azkenean, laguntza han-dia lortu diote hauek preso politiko jenderi: esaterako, aipatu irlatik atera, eta leho-rretera etortzeko bidea egin diote.

Apezpikuek amnistia osoa eskatu diote Gobernuari: pre-so politikoentzat, pertsegitu-entzat, herbestetuentzat. Sao-Paulok artzapezpikuak, Eva-risto Arns-ek, bere aldetik, joan-etorri asko egin izan du Gobernuari buruz, detenituak gaizki erabiliak izan ez daite-zen, izkututakoekin zer egin den argi dadin; baina, hortan gelditu da orain arte guztia: ez du ezer ere lortu ahal izan. Laburtuz. Preso politikoek Brasilen elkarrekin egon nahi dute. Beren eskubideak ho-rrela hobekiago zainduko di-tuztelakoan. Horretara iriste-ko, bi harma dituzte soilik: gose oporra batetik, eta iritzi publikoaren indarra bestetik.

Funtsean, preso politiko horien egoera hobeagotzea bi elementuren bizkar dator: gartzela barrukoaren eta kan-poen bizkar.

AMUNSA

beorren aurretik, beste zazpi apaiz, ezagutu ditut ba gure barrio onetan; beorri bezelaxe, aiek ere sermoi berdiñaz zetozen: ezer alkitara aurrera eta aurrera joateko. Zazpiak autsi genituen eta beorri, zortzigarrena, autsiko dugu. Nere erantzuna:

—Ori ala izanik, emen alferrik daudela, exer alkiok; miserikordira eramango ditut. Uxarrua Tkiaren auzi-errematea:

«KUIDIAU, e... Ez ikuitu gero exer alki auk... auzokoak, gure txanpon ederrarekin, erosiak ditugu-ta. Ai Jokin, ordutik ona, denbora alperigaltze gutxi egin diat inori aurrera etortzeko esanaz.

—Jok.—Mezari beraz, bere-berea duen festa giroa falta zaio. Poza, alaitasuna, zoramena eman bear dio kristauari meza eta aukerak po-z ori azaldu. Kristoren piztutera eta gurea-ren itxaropena jaitzen dugu meze-tan; Meza garaian, elkarrekjin bildu-ta, Jainko seme gurela eta guztiok Jainko altxoan betiko zoriontasuna jasoko dugula, pozaren pozez, jaitu bear gurea. Zorionezko po-z ori agertzea falta zaio, uste dut, gure mezari.

On Kos.—Itota bizi gaituk; gaur-ko gizonaren burruak, politikazko problematikak, gizarte arazoak, lan ezak, gure erriaren atsa-artu eziña... gauza aue guztiek larritzen gaituzte. Gure gorputz eta arimaren indar ber-ritze alai eta ukendu gozoa izan bear liake gure meza. Ez, noski, giza burruketatik ies egiteko. Me-za, festa alai, senidetan eta bata-suna sentitzeko festa, senidetan eta batasun ori eguneroko burruka-eramateko. Munduko arazoetan burru-kalari alaiak izan bear diagu eta igandeko meza gure burruari be-ro-tasuna eta alaitasuna eman bear zio.

Jok.—Nola ditugu gure meza ain zozoak, esan nai gutikoak eta ain alaitasun kaskarrekoak?

On Kos.—Euskaristi ospatzea, fes-ta gozo bat uan aintzina. Gure egu-netan, festa usaia, piskanaka zian. Guk il diagu mezaren festa, gure kristau burrukarakiotzak berpiztu bear zigun jai gozoa. Urtetan zer izan duk gure kristautentzat meza? Oroitzen aal aiz latifiek meza aie-taz? Meza garaian, apaiza pulpitutik sinplekeriak esaten: gona motzak eta

eskote luziak... neska mutilen artu emanak...

Jok.—Utz bakean leengo bekatuei, On Kosme. Geiegi aipatzeak ez dit batere onik egiten. Orain, Liturgia beritu egin da; erri izkuntzan egi-ten delarik, erraxago Jainkoaz elkar-tu eta festa eta jai giroa gure baitan sumatu al izango dugu.

On Kos.—Nerekiko baduk beste gauza bat leen eta orain mezaren festa alaitasunari kaltegarri zaiona. Geiegitxo esan diagu bekatu astu-nean, beartua dagoela kristaua, me-zatara joatea. Ifernura ez joatearren, zijoala kristaua mezatara, esango ni-ake Gaurko kristauak bekatuaren beldurra galdu dik eta ies egin zi-guk elizatik. Izan ere, nere ustetan, «FESTA TA OBLIGAZIOA»k ez diate elkarrekin ezkontza ona egi-ten, festa, askatasunean, nork bere gogoz, biotzak eder iritsi duelako egi-teko gauza duk. Obligazioz, eta gai-nera bekatu astunaren azpian, nor-bait mezatara beartzea, bere baitan mezaren jai festa itotzea duk.

Jok.—Mezari, bere-berea duen fes-ta giro gozoa eman bzear zaio be-raz?

On Kos.—Zaila zeritzadak gure parrokiatko mezei, oso-osorik bein-tzat, festa giroa ezartzea. Era guzie-tako jendea zegok, zaarrak gazte eta aurrak; nagusi eta langille... Era berdiñetan ezin da barruko alaita-suna agertu zaarrek eta gazteak na-gusi eta langilleek. Bestetik, gure eli-zetan liturgia nola egin, alde aurre-tik erabakita zegok; standar modeloa egiña zegok; lantegietan produzioa egin oi den bezala, katean zijoak igandez-igande gure Liturgia. Festan dagoenak parte artu bear dik bes-teekin batean otoitzean, musikan, itzaldietan, elkar izketan, eguneroko bizitzari begira. Festa jaiak esponta-neidadea bear dik, beti, nai eta nai ezean, alde aurretikako errezetara jo gabe. Ori kideko jendeaz, eta bi-zitzan problematika berdin xamar-ak dituzten artean egiteko duk. Gure elizetan guztiz duk zaila.

—Jok.—Meza duen esan nai alai adierazteko, kristauak Bukaristi ospakizunak egiteko talde koskorre-tan biltzeari beartzea aal deritza-zu?

AROSTEGIK

pasai donibane

JOXE ETA FLORENTINO

Joxe Sagarzazu "zurdo" eta Florentino Legorburu, 42 eta 45 urteko arraunlariak, Donostiako "Ollagorria" elkartekoek, omenaldi bat eskeini zieten aurreko astean; izan ere, bi arraunlari nekagaitz hauek, oraindik ere, jo-ta-ke dabilzkigu arraunean.

Sanjuandar asko bildu zen bi arraunlari "gazte" hauen inguruan, gero ezin hobea sortuz.

Halabaina, Joxe eta Florentino aparteko arraunlari izan badira ere, guretzako meritu eta ikasbidea: arraunlari trebe eta euskaldun jator izaten.

Gure aldetik, gure zorionik berocana opa diegu eta oraingo arraunlari gazteek ikas dezatela, Joxek eta Florentinok ematen diguten ikasbidea: arraunlari trebe eta euskaldun jator izaten.

SANJUANDARRAK TXAPELDUN

Estropadetako giroan sartuak garen gero, eman dezagun berri atsegina eta zorionsua: "Gipuzkoako trainerila txapelketan" San Juan A geratu zitzaigun txapeldun, San Juan B, berriz, nahiko ondo ibilia da, txapelketa hontako azkeneko estro-

pada (San Inazio egunez) irabaziaz. Zorionak eta aurrera!

UR ESKASIAN

Ura ugari eta gainezka dugunean ez diogu behar lukeen baliorik ematen. Azkeneko bolada luze hontan, ordea, ez digu euri tantarik egin; geure soroak, baratza eta zelaia lehorrak samarrik ditugu.

Herriko Etxeak, zentzu onez, etxetako eta lantokiko ura neurtu egin digu lehorte hau pasa artio. Hala eta guziz Antxotarrak eta Sanpedrotarrak (Trintxerpetarrak barruan direlarik), gu baino estuago dabilta, bizilagun asko bizi delako, agian.

Dena dela, urrea bezain baliosua bihurtu zaiguna datorrela lehen bait lehen!

IALURRETAK

gernika

JAIK DIRELA ETA

Jaiak eldu dira, egitaraua eskuratu dogu. Leenengo orrialdea zabaldu ondoren "Agurra" irakurri dogu, euskeraz eta erderaz idatzita. Euskeraz oso txarto idatzita dago, baina zeozer da; ezer ez baino obe da. Beste guztia erderaz idatzita dago, naiez eta Gernikan geienek euskeraz jakin.

Leenengo eta bein, San Lontzo jaiak ospatuko dira. Goizeko biribilketa txistulariakaz, eta meza osteko

aureskua izango dira; baina, beste guztia, atsegin izango ote jaku gernikatarrai?

Gero ANDRA-MARI jaiak ospatuko dira eta bai eta S. Rake jaiak bere. Goizean biribilketak txistulariakaz, baina beste guztia ez dakit gernikatarrentzat dan ala ez. Gernika Euskalerriko erri ospetsuena da, baina, jaietan ez da igarten euskalduna denik. Nortzuk bizi ote gara Gernikan? Euskaldunak?

Urrerengokoak San Bartolome jaiak Errenteriko auzunean. Emen beintzat dantza talde ospetsu bat jukuteko era eukiko dogu, San Bartolome eguneko meza nagusiaren ostean.

Baina, nortzuk antolatu dabez jaiak? Jakiña, agintariak. Ez gatzek ez zaarrek ez dabe parte artu egitaraua egiten eta olakoa izan da egitaraua eta olakoxeak izango dira jaiak. Gernikako jaiak eta jfernuko puntero jaiak bardinak.

ZUAITZAREN ORRI BAT

ondarru

ANDRA-MARI JAIK

"Ez ur eta ez gatzeko" jaiak izan direla entzun dogu aurtengo Andra-Mari jaiak.

Guk, egia esan, ordutxo batzuk besterik ez ditugu herrian igaro; baina, horren ezak izan direnik be ez guke esango. Nire aitarentzat, barriz, goenongoak izan direla be

esango nuke. Elizako jaiak, behintzat, Ondarrun sekula ikusi ez diren bezalakoak izan direla, hori agiri-koa dugu. Andra-Mari egunez, halan izatekoa zen, behintzat, Anti-guako Meza nagusia Bizkaiko Obispo izanak emotekoa zen. Arrantzale egunez Eliza nagusian, barriz, Añobero, Bizkaiko Obispo jaunak, herriko seme zintzoa den Jesus Maria Zendoya Garateri, apaizgintzako ordenatu zuen, eta bardin, beste bizkaitar seme bi be, diakonotzarako. Jai aldi bikaina, Andra Maritan Ondarrun sekula ikusi ez dena. Nire zorionak apaiz barriari eta bere guraso jatorrai.

Kalean be, nire aitari entzuna besterik ez dakit; baiña, kalean be jai politik egiñak direla. Batez be, Lamerako Zubiari ikurriña ipintzea, halango jairik ez dela urteetan Ondarrun ikusi.

ATUN KOSTERA

Orain harte bitarteko kostera ez dela ona izan diote arrantzaleak. Atun gitxitxo eta salneurriak be ez hain onak. Halan be, gure arrantzaleak, beren ogi gogorraren billa urtenak dira barriro be. Ia oraingo kostea aldi au denak berratekoa izaten duzuten. Poztuko giñateke horrelan izatea.

KONTZIERTU EKONOMIKU

ZERUKO ARGIA eskuetan zuela-Kontzertua gora eta kontzertua beheara-ameri ari zitzaion aita. Nik, barriz, iñuxente-iñuxente, ia

"Goiko zinin" hala "Bekun" emon behar zuten kontzertu hori itaundu nien.

Bai, bai, bai! Kontzertu ederrik emon zidaten biak bitara. Beharrietako durundia oraindik be joan barik dadukat.

Aititaren eruana batez be. Ia zer ikasten nuen; ia hortarako Donostiara joan; zelango maixu-maistrak neukazen...

Jesus, mutillak! Bai ahaldakizute Kontzertu ekonomikoa zer zala bota zidaten? Ez da, ez da, buruak emon be!

Ganadu bat ei da, behia, nire aitatik esan zidanez: burua Euskal herrian eta errapea Madriden dadukana. Eta orain errapea be, Euskal herrira aldatzeko eskatu omen dute. Edozelan be, etxean errapea edukitzea ona izango dela uste dut nik.

Nire aumek barriz, ez dela ganadua; erloju bat dela eskatu dena, eta ez ganadua edo errapea. Erloju hori, antziña antziñatik Euskal herriko probintziak beren berea zutela; baiña, azkenengo gerratean, 1937 urtean, guri kendu eta Madrida eruan zutela. Eta orain barriz, geurea dela eta jabeari itzultzeko eskatu omen dute.

Egia esan, ni ahoa bete agiñez gelditu nintzen. Ez nien ezer ulertu. Halan be, ez dut asmo galdurik, urrango nire maixuari zertzelada guztien barria eskatu barik ez nahiz geratuko. Eta beharko ikasi, bestela nire aitatik garbituko nau.

MIRENTXU

ESTABLECIMIENTOS FERRETERIA
ayestaran
DONOSTIA BURNI - SALGAIK
Urbietan, 25

ELECTRODOMESTICOS
ETXERAKO ELEKTRO-
TRESNAK
Urbietan, 27 - Isabel II, 2

RAILITE
LEGEZKO
ZABALTXAILLEA
Aldaconea, 4

Urrutizkiñak:
426527 ta 426576

Etxe bizitza bat irabazi duzun albistea pozik jasoko al zenduke?

ZOZKETA 4 BIZITZA

CAJA DE AHORROS
PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

Etxe bizitza bat irabazi duzun albistea pozik jasoko al zenduke?

Pentsa zazu urrutizkiñez dei bat artzen duzula... Eta etxe bizitza bat suertatu zaizula esaten dizutela! Sos bat kosta ez zaizun etxe bizitza. Gure etxean,

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA ETXEAN, zure diruak aurreratzeagatik bakarrik irabaz dezakezun etxe bizitza duzu.

Sartzen den 1.000 pezeta bakoitzeko zenbaki bat jasoko duzu, baita ere

leendik jarriak daukazun 5.000 pezetako bakoitzeko, beste zenbaki bat ere. Eta ain da erraza orrela etxe bizitza bat eskuratzea! Au da uste gabeko poza! Orrelako albistea, nork ez luke pozik jasoko?

herrera

HAURREN JOLASTOKIA

Esan dezagun, zehatz-mehatz, zertan datzan gure haurren minijolas-toki berria. Gauza guzti hauek bait ditu, hain zuzen, bost zuhaitz, alki bat, txirrista eta beste tramankulu jostagarri bat. Ez da asko, ez. Zerbaitentzat ordea, nahikoa izanen da segurutik. Haur gajoak!

Dena den eta «La Voz de España» egunerokoan, 12-VII-75 go alean irakurri ahal izan genuenez, zortzi mila metro kuadro lur berdez jantziko omen digute; horietatik batzuk haurren jolastoki osoago eta egokiago bat prestatzeko izanen dira.

Honez gero Gaiztarrori erosia diote lurra, 25 miloitari. Miloi asko direnik ezin uka.

Guk San Tomasek bezala, ikusi aarte... Bitartean, eta ikusi arte noski, dugun kaxkarrarekin konformatu beharko.

HERRIGINTZA-ETXAGINTZA-ANARKIA

Bariantetik berebiler datorren edonork berehala ikus dezake zer den Herrera. Zementoz eta ladrilo hutsez jasotako hauz handia. Erabateko zein besteko etxeak dituen, dotoreak, apalak, garestiak eta merkeak. Inolako «zona verde»-rik gabekoa. Etxe luze, etxe makur, etxe mehe eta etxe zabalez nonahitik josia, denak nahasian.

Badirudi, etxegile bakoitzak su-durraren puntan jarri zaiona egin duela eta lasai asko egin gainera. Hitz batean esanda, Herrera anarkiaren ezaugarriarik sendoena da.

Ez dakigu zer gerta zitekeen Alza bere buruaren jabe izan balitz, baina ziurgaude okerragoa ezin zitekeela izan. Dena den, ez dugu horrenbeste eskatzen, alegia Alza bere buruaren jabe izan dadin, ez eta guttiagorik ere. Halare eta nahiz Donostiaren barrutian izan, Alza distrito bezala zenbait gauza egiteko gai izan balitz, orain beste kaku batek joko liguke herrertarroi ere.

Duela gutti, baten batek «La Voz de España»-n hitz hauekin salatzen zuen egoera kaltegarri hori: «La tenencia de alcaldia concedida al distrito de Alza, no se ajusta a lo acordado en 1939».

Urte horretan elkartu zitzaion Alza eta Donostiari. Urte asko igaro dira. Noiz eta nork zuzenduko ditu okerrak?

HAUZOKIDEON ELKARTEA

Salatariak ugari behar ditugu (gogorago adierazitako zentzuan noski), okerrak eta hutseginak salatu eta gero zuzen ditzagun.

Apirilaren inguruan, kultur astearen barruan, hauzokideen elkartearen beharra nabari zen. Elkartea sortzeko gogorik ez zen falta une hartan. Baina giroa aldatu zen, zerruan laino beltzak zebiltzan eta «egoera bereziak» agindu-ala, bertan-bere jausi ziren gogo eta asmo haiek denak. Noiz bueltatuko gara bide hartatik? Beharrik ez dela ezin esan. Orduan emandako lehen urrats haiei, bada, noiz jarraituko?

Bihoaz galdera horik, salatari baten ahotik irtenak.

ETXETXUKOAK

beasain

UDA ETA URA

Aurtengo honetan ez du eguzki eta bero faltarik ukan uztailek. Ia euri tantanik gabe igaro dela kontu. Trumoiak jo arren, ez gara euri asko busti. Eguzkitan bezteko nahiz bazterrik-bazter ibiltzeko giro ona noski. Labore, barazki eta bibelarentzat ordea, eguraldi agorra hemen behintzat. Zenbait egunez, sosegu handirik ere ez gainera; be-roa eta hegohaizea nagusi. Zaharrek dietenez, apenas horrelakorik eza-gutu duten beren bizitzan!

Buztuaren haserak tantan batzuk eskaini dizkigu eta giroa bederik

egokitu du apur bat, nahiz eta lur-rrak behar zuenik eta etxetako iturrietan behar denik egin ez. Gure herri honetan ere, aspalditxotik kentzen dute ura egunez eta garai jakinetan bakarrik eman. Gaizterdi halere, lantegirik handienek urteko oporrak orain dituztenean eta herri-tar ugari (erdiak beharbada) kanporatu denean. Bestela, ez dakit zer gertatuko zen aurtengo uztailean. Irailera edo irailean, eginen ahal du euririk! Bestela, gorriak ikusteko gaude!

TELEFONOAK

Aspaldiko urtetan zehar eta hainbat eskabide egin diren arren, Telefonikak zabalkunderik ez du egin alderdian. Orain aldiz, eskabide guztiei batera erantzunez edo, milaka batzu jartzera doaz. Hau dela ta, Beasaingo kaletan zehar zangazulo galantak egin dituzte hariak banatzeko. Eskerrak zatika ari diren eta prestatu hala, ongi estali eta berdintzen dituzten. Badirudi, zerbiztu honek gutartean zuen eskasia, zerbait osatuko dela oraingoan. Bidebatez ordea, herri eta hauz ttipietako arazoa ere konponduko ahal dute! Lehengo egoeran behintzat, errazago da Madrilla nahiz atzerrira hitzegitea, Goierriko herri edo hauz ttipi batetara baino. Garaia dela uste dut, zentral xahar horiek izkutatze eta automatikoak nahiz kabina edo gelatxoak jartzeko. Zerbait eginen dutelakoan nago eta itxaro dezagun...

IKASTOLA

Ikastaro bat bukatzeak, beste baten hasera dakar eta hainbat eskabide eta datorrenari buruz, bide berriak urratzeko asmotan dira Ikastolakoak. Lehen ere, batxilerrakotako 5.a eta abar... emanak bide dira Lizeoan. Orain ordea, Ikastolako lehen taldeak O.H.O.-a bukatu dutelarik, jarraipena prestatu nahi da eta jakin dudanez, B.U.P.-eko lehen urteaz hastekotan omen dira. Honetarako, hogeit bat ikasle edo... badituzte dagoeneko. Irakaskintza mota hau, bertan azterketak edo etsaminak eta abar... eginez eman nahi litzateke (Reconocido edo Baimendun mailan), baina oraingoan, libre gisan ikasten jarraitu beharko dute gaztetxoek eta etsaminak Institutoren batetan egin.

Ezer lortzekotan eta elebitzaren alde edo... hainbat kontu zuri esaten den egunotan, B.U.P. euskaldundu bat lortu behar genuke, baina, horrenbeste aipu ematen diotenek, apenas duten B.U.P. euskaldundu baten asmorik... Beraz, Ikastola ekintzan dena lortu dela uste dutenek, pentsa bezate hasera baizik ez dugula lortu eta 2. nahiz 3. mailak (Unibertsitatea barne) euskaldundu arte, badela zereginik...

Goraipatzekoa da baita ere, Institutuok bertan direlarik (Beasainen bada eta Ordizian berehala izanen da) libretik eta sakela ongi orratuaz beren seme-alabak bide horretan barrena abiarazi dituzten gurasoen jokabidea. Egia esan, bihar-ko egunez, lehen aipatu maila horietara heltzen bagara, gaurok guraso hauei esker izanen da zalan-tzarik gabe.

MURUMENDI

eibar

Arrate eguna egun haundia dela, jai herrikoia dugula eta aurtengo jaiak inoiz izan direnak baino hobeto antolatuta eta 1974koak baino jaialdi eta sariketa gehiagoz osatuta daudela esango banu, ez nioke inori ez dakien berririk emango. «Orain arte irakurri duzue ez da berri berri bat» esan beharko nuke, ze aurtengo Arrateetako berria ez da Arrateko elizan edo zelaian aurkituko. Ixua, Eibar eta Arrate-runtz doazen bideak aldentzen diren tokian baizik. Alderdi hauetatik ibiltzen zarenok toki honetako horman egin den zuloaz nabaituko zineten. Gainera handik kendutako harri piloa bertan aurrean utzi dute. Eta mendigoizaletasunaz batean Arraten meza entzuteko zaletasuna baduzue, aldarean, ezkerretara harritz egindako Arrateko Amaren irudi batez konturatuko zineten. Irudi hau, azpian duen txartelak dioen le-

gez, Ixuako tokian ipintzeko da eta Yurre-ko Yurrebaso jaunak egina. Baina irudi hau ez da Arraterako egin duen lehena, beste oholezko lan batzuk ere bereak ditu, Yurre-ko baserritar trebe honek.

Gai honetaz besterik gabe, jai egun baterako zuen buruontzako programa aurrez egitea atsegin zai-zuenentzat, hona hemen Arrate Egunerako eta Anaidiko Egunerako Udalak antolatu dituen eginkizunak.

IRALAK 8, ASTELEHENA,

ARRATEKO AMAREN EGUNA

Goizeko 9etan. GAZTERIAREN MEZA.

Goizeko 11etan. MEZA NAGUSIA. Mezaren ondoren, udalaz, txistulariegaz eta Goizaldi eta Euskalerri Taldeetako dantzariekin, Arrateko Amaren irudiarekin batean ibilaldia.

Eguardiko 12etan. Donostiako «Goizaldi» eta «Euskalerri» dantzari taldeen dantza erakusketa.

Arratsaldeko 4,30etan. Trikitilarien Sariaketa. Sariak hauek izango dira:

1. 4.000 pezeta.
2. 3.000 pezeta.
3. 2.000 pezeta.
4. 1.000 pezeta.

Arratsaldeko 6etan. Nagusi eta txikireantzako Euskal Jantzien Sariaketa.

1. 4.000 pezeta.
2. 3.000 pezeta.
3. 2.000 pezeta.
4. 1.000 pezeta.

Ondoren Euskal Erromeria «Jar-Mix» eres-taldearekin.

IRAILAK 14, IGANDEA ANAIDIKO EGUNA

Goizeko 11etan. MEZA NAGUSIA. Ondoren, Arrateko Amarekin batean ibilaldia.

Eguardiko 12etan. «ARTO-URKULTZA» Sariaketa.

1. 1.000 pezeta.
2. 750 pezeta.
3. 500 pezeta.

12,30etan. AURRESKU Sariaketa.

1. 3.000 pezeta.
2. 2.000 pezeta.
3. 1.000 pezeta.

Arratsaldeko 4,30etan TXISTULARI TALDEAREN Kontziertoa.

Arratsaldeko 5etan Orioko Etxeberria eta Bergarako Egileor bertso-lari izendatuak jaialdia.

Arratsaldeko 5,30etan. HAUR JOLASAK.

Arratsaldeko 6etan. IDI-PROBAK.

1. 6.000 pezeta.
2. 4.000 pezeta.
3. 2.000 pezeta.

Ondoren, «Jar-Mix» taldearekin erromeria.

ODILE KRUZETA

hernani

Gorputzak ez du kalteko, ejerzio pixka bat egitea. Esango nuke ia ia beharrezkoa dela, «beti gazte» iraun arren.

Asmo honekin urbildu ginen joan den igandez, Nafarroko herri zoragarri batera: Goizuetara. Han bada frontoi eder bat eta bertan busti genituen geure alkandora, beso eta kopeta. Goizean goiz irten ginen etxetik eta hamaikak aldera arte jardun ginen «lanean». Saio luzea beraz.

Ari ginela, neska-mutil dantzari mordsoska bat hurbildu zitzaigun eta, jakina, gure barrena poztu ere bai lore haiek ikusitakoan. Poztasun hori, ordea, azkar urrutiratu zitzaigun: Goizuetako gaztetxo asko erderaz mintzatzen ari zen.

Urrutitik begiraturik, bazen hantxe itxaropen, edertasun eta herri giroa. Ez noa esatera haiengana hurbiltzerakoan itxaropen, edertasun eta herri giroa zeharo galdu zirenik (gaztetxoak diren artean bada edertasun eta itxaropenik) bainan esan behar dut bluxak eta dantzak, txapelak eta txistuak ez direla nahikoa. Herri hizkuntza, euskera bazterreratzen badugu ez da herririk, ohitura zahar askori eutsi arren.

Neskatxa bati honela esan nion: gu, herri haundi samar batekoak gara eta euskeraz mintzatzen gara eta zuek Goizuetakoak izanik, erdera erabiltzen ahal duzue? Gaixoa zer esan jakin gabe gelditu zen.

Euskeraren ofizialtasuna nahi badugu, euskal unibertsidadea nahi badugu, Herri bat nahi badugu, mintza gaitezen euskeraz. Gaztetxoek jakin erazi diezaiegun gurea, euskera dela, eta euskera gaur gure gain egonik, bihar beroien eskuetan ipini behar dugula.

Barka neskatxa, barka Goizuetara. Ezin ixilik egon naiz honelako gaitza ikusitakoan. Lehengo igandez Goizuetara izan zen, bainan badakit Hernanin ere berdintsu gertatzen dela eta Euskal Herriko zenbait herritan ere bai.

Bainan esan dut, ez dudala itxaropenik galdu. Berriz ere itzuliko naiz Goizuetara, herri zoragarri horretara.

Pilota giroan hasi naiz et gai hontaz bertsoak jartzea modan dagoen ezker, nik ere hiru hauek sortu ditut. Hiru bakarrik, sariketan sar ez daitezen, txapela irabazteko bel-dur naiz ta...

— 1 —

Gorputza ederki dantzatzan da pilota joko honetan pelotariari izerdia ageri zaio kopetan eskuak zainduak behar ditu arintasuna hanketan euskaldun denok gure joko hau maitea dugu benetan

— 2 —

Herriarekin pilota joko honek badu lokarria bera merio dala ez dugu baztertu behar herria kirola ongi iduritzen zait har dezaigun neurria bere bitartez osa dezagun gazteri zindo berria.

— 3 —

Kiroletatik pilota izan da zenbait herritan nagusi. Polita eta ederragorik ez dut iñun ere ikusi.

Gazte gaztetik frontoira joan da bertan genduen ikasi. Saia gaitezen maite duguna sekula ez dedin jausi.

GAZTE BI

baztan

Besta besta; horrek badu arraketa! Bai, halafede! Zaharrek eta gazteek, denek besta maite. Santioak, Elizondoko bestak, ospatu ditugu. Aurtengoak luzeak izandu dira, lehenik lau egun ohitura den bezala eta ondoko larunbat eta igandeen «errebesta» eginik beste bi, denetara sei egun... alderdi ederra zenbait etxe goratzeko.

Santio egunean Meza ederra izan genuen euskal kutsua nabari zelarik. Meza ondoan eta ohiturari jarraikiz urteroko mutil-dantzak. Aurten mutil-dantzari txikiak atera ditugu. Landare herriak gure euskal alorrean sortuak, Baztango dantzen iarraiki-tzaleak eta ongi zaizduz zitu ona emango dutenak. Urtero bezala ikusgarri franko ukan dugu hoiaren artean: haizkolariak, harrijasotzaleak, dantzariak, lasterkariak, pilotariak eta abar.

Haizkolari gudukaldian, Arriak, Mindegia garaitu. Dantzari Sarietan, Sarriegi-Lopetegi hernaniar bikotea merezimendu guzkiekin Txapel-dun. Txikieta Etxabarria-Urbe ondarrutar gaztetxoak irabazle. Txiki eta haundien artean baziren 30 bikoite eta hortaz soñularien lana bortitza izandu zen. Hirurogei joaldi dantzaldietan eta lau gehiago ere eginik, gure Mauriziok 64 joaldi egin zituen. Badu merezimendu. Pilota partidek ere arrakasta haundia ukan dute, frontoi berria bete jendez eta partidak ere gustagarriak.

Urtero bezala plazan nahiko soñu eta dantza. Aipatzekoak dira aurtengatik mutikak, gizon eta gazte aunitz lerroan eta behatzale asko ere inguruan. Badirudi azkenengo urte hauetan gure mutil-dantzak indartzen ari direla. Aipamen berexi bat behar lukete Muskariako «Erribera Taldea» deitzen diren dantzariak. Nafarroako erriberakoek erakutsi digute beren zaletasuna eta baita ere denek erakutsi, Muskaria (Tudela) ere Euskal Herria dela. Jarraiki hortan eta zuen zaletasuna ez dadila gal.

Igaz erran nuen eta aintzineko urtean ere bai, baina orai ere erranen dut. Bestak gan dira eta orai ba-kea eta bi sos!

M. IZETA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, berebiziko aragi pillak; gahiera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

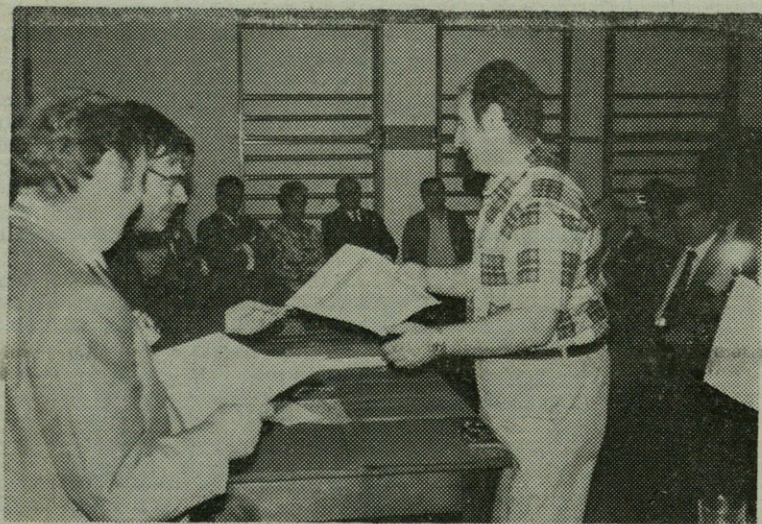
JOSE PAULO ULIBARRI IDAZLEAREN OMENETAN

Euskaltzaindia Arabako Okondon

Azutuaren 17an, Euskaltzaindiak bere hileroko batzarrea ospatu zuen Arabako Okondon. Honako batzarre hau irekia izan zen, Jose Paulo Ulibarri euskal idazlearen omenez, jaio zeneko berrehun urtehurtean.

Jai giroa Okondon goizean goiz. Jendea erruz eta ikurrina ugari. Aurpegi ezagunak ere hainbat, Julene Azpeitia ohorezko euskaltzainetik hasi eta laguntzailerik gazteena arte, edozenbat euskaltzale barru.

Goizeko hamaiketan, uste baino ordu erdi beranduago, meza saildua Untzako Andra Mari Elizan. Patxi Uribarrenekin batera, Aita Agirretxe, Isidor Basterrika, Aita Villasante, Jose M. Satrustegi eta Joseba Intxaustik elkarrekin eman zuten. Meza erdaraz izan zen erabat, herriari zegozkion erantzunen aldetik. Irakurgaiak bi hizkuntzatan eta konsagrazioa zein Aita Gurea euskara hutsean. Konsagrazio garaian txistulariek «Agur Jaunak jo zuten.

Mikel Atxaga agiria jasotzen

BATZARRE IREKIA

Meza ostean, Euskaltzaindiaren Batzarre Irekia eratu zen Okondoko bertako «Casa Social» delakoan.

Mahai nagusiaren inguruan bilduak ziren batetik, Manuel Barquero jauna, Arabako Gobernariaren ordezkaria. Julio Martinez Bujanda eta Carlos Sainz foru diputatuak, Angel Abasolo Okondoko alkatea, eta Ayalako beste zenbait herritako alkate eta ordezkariak ere. Bestetik, J. Ramon Urdixo jauna, R.S.V.A.P. delakoaren lehendakaria Aita Villasante Euskaltzainburua, Juan San Martin idazkaria eta gainerako euskaltzainak.

Aita Villasanteren agurraren ondoren, Antonio Arrue Ulibarri gizon publikoa zenaz labor eta airuski mintzatu zen. Eredutzat jo zuen Okondoko idazlea, eliztarra, foruzale eta euskaltzale izan zelarik, Euskal Herriko gauzarik maitagarrienak suspertzaile. Amaitzeko, bere bereak dituen beste hainbat gauza bezalaxe, Arabak behar duela euskara gorde eta iraunarazi salatu zuen, bai eta arabarrei laguntza eskatu ere, euskaldunok gaur egun guztien laguntza behar dugunez gero.

Lino Akesolok euskal idazlea zenaren aldetik aztertu zuen Jose Paulo Ulibarriaren emaitza. Gure okondarra ia guztiz ezezaguna zen orain dela hirurogei urte, Fernando Cuadra Salzedok «Solidaridad de Obros Vascos» delakoaren aldizkarian haren berri eman zuen arte hain zuen. Geroztik, gero eta sarriago eta seriago ikertu izan da haren literatura zein sozial lana. Aita Akesoloren beraren azterketak tarteko direlarik.

Izan ere, Aita Akesolok azaldu zuenez, gaur eguneko euskalgintzan horren baliagarri ditugun hiru ekin-tzaren aintzindari izan genuen Ulibarri, hots, ikastolak, alfabetatze kanpainak eta Euskaltzaindia. Jose Paulo ohartu zen euskaldunok nahi eta nahi ez behar zutela euskal es-

kola egiazko heziketa lortuko bazuten:

Esazu, zelan da au,
zetara ari gara?
Euzkera berba eginda
eskolia erdera?
Ori da asmo gaiztoak
egitia gu galtzera.

Ulibarri izan zen, gainera, euskal nortasun eta kontzientzia arazoaz sasoi haretan arduratu zen bakarrenetakoa, eta euskaldunok alfabetatzearen premia sumatu zuen, bai eta akademia bat sortu beharra ere:

Ogetalau gizon biar dira izentau
Gernikako batzarrian
egiteko alegin an
euskeraren ganian

Aita Akesolok amaitu ahala, Nikolas Alzola Gerediagak Jose Paulo Ulibarriren obrak eta berauen literatura balioa aztertu zuen: Almanaka, Gutunliburua eta Gabon Kantak.

Leizarragaren «Kalendrea» rekin batera, Ulibarriren egunari euskerazkoa izenekoa dugu euskal egutegirik zaharrena, sasoi haretan arrakasta handia ezagutu zuena. Baina bere lanik nagusiak «Gutunliburua» da. Okondorak harreman asko izan zuen bere sasoioko euskaltzaleekin (Erro, Iztueta, Mendizabal inprimatzailea etab.) eta berak idatzi eta eskuratu zituen gutunak osatzen dute eskuizkribu honen aurrenengo parteak. Azken aldean, berriz, hiztegi labor bat eta hainbat bertso ere azaltzen dira. Nikolasek adiarazi bezala, Ulibarri ez da, ez, goi mailako idazle bat, baina ezta ahaztutzekoa ere.

Hendrike Knörr, berriz, XIX mendeko haserako Okondoz mintzatu zuen, bertako seme ospetsuaren idazla-

nez baliatuz. Garai haretan erabat euskaldunak bide ziren okondorak:

Okondoko jendia
da euskaldun bere izaitia

Eta hiru eskola zeuden, bi euskaraz euskaldunentzat, eta hirugarrena erdaraz, Ameriketara joan nahi zutenentzat edo. Horrez gainera, Hendrikek Okondoko orduko giroaz ihardun zuen, sagardotegiez, baserriez, okondoraren pentsamenduaz eta bestez.

Azkenik, Federico Barrenengoak Ayalako eskualdeaz prestatzen ari den istudioaren informazio apur bat aurreratu zuen, bertako toponimiaz hainbat xehetasun eskainiz. Azterlari honen ustetan, XIX mendean gainbera egin zuen euskarak Okondoko, eta II Karlistadan zaharrak baino ez ziren mintzo. Gaur egun dozena erdiren batek omen daki Barandion, laurogei urtetik gorakoak denak.

Federico Barrenengoak aztertuak ditu Ayalako euskararen berezitasunak ere. Mendebal bizkaitarra omen da, euskarari «usker» diote (zioten...), ez du ia azken aldakuntzarik ezagutzen (esnea, semea... eta ez esnia, semia); «sorgina», «baina», «ibili» etab. idatzi bezala esaten da; partizipioetan «sartuta» eta «beteta» baino, «sarturik» eta «beterik»; «jauna», «jan» «jo» etab. bizkaitar eta nafarrek bezala baino, giputzen antzera esaten da, etab. etab.

«GUTUNLIBURUA»
FACSIMIL GISA

Txostenak laburki irakurri bezain laster (EUSKERA aldizkarian osorik argitara emango dira), Arabako Diputazioaren Kultur Biltzarreko zuzendari den Pedro Sancristobal jaunak «Gutunliburua» delakoaren lehen argitalpena aurkeztu zuen. Facsimil gisa inprimatua da, eta guztiz interesgarri dateke hainbat bibliofilo eta azterlarientzat. Juan San Martinen hitzaurre bat du, Aita Akesoloren aurkezpenarekin.

Sancristobal jaunak adiarazi zuenez, Arabar Diputazioaren Kultur Biltzarrak lan izugarri hau burutu du, Arabako euskaltasunaren adiarazgarri, eta Arabako eta Euskal Herriko kultur gintzaren barruan aportazio baliagarri bat egiten delakoan. Liburua, 800/1.000.— pta. inguruan jarriko da salgai, horrelako facsimil bat kosta daitekeen baino prezio askoz ere merkeago batez alegia. Eskariak Arabako Diputazioara nahiz Euskaltzaindara egin daitezke.

Bestalde, sei hilabete barru edo argitara emateko da liburu berbera, baina gauro idazkeraz eta hainbat argibidez osatua.

GORDAILUREN LIBURUXKA

Omenezko egun berezi hau kontutan hartuz, Gordailu argitaldaria ere Jose Paulo Ulibarri deritzan dibulgazio liburuxka prestatu du Ikastola Liburutegiaren Historia Saila delakoaren barruan. Lehendabizikoa alea Iparragirreri eskainia izan zen bezalaxe, honako hau, aldiz, Ulibarri zenari buruz moldatua da, Daniel Ibargoitiren ardurapean.

Liburu sorta hau ikastolektako gaztetxoentzat burutua izan ohi dan gehienetan, baina honako honetan irakurle nagusiagoak ere kontutan hartuak izan dira, Okondoko euskal idazleari buruz nolabaiteko zabal-kundea egin nahi asmoz.

Hogeita zortzi orrialdeko liburuxka da, guztiz zehatz-mehatz eta alferrikako hitzik gabe taxutua. Uli-

*Perando jauna
Ulibarri jauna
artubinda gogor
onetan gogoa;
Agur egunak orain
euzkera betiko
nau beraren Cebizalle
Jose Paulo Ulibarri-ko
Gutunliburua*

«Gutunliburua»ko edozein bertso eta Ulibarriaren izenpera.

barri zenaz eta beronen obrak informazio orokor bat eskaintzen da, azkenean bibliografia joria aipatuz.

EUSKALTZAIN BERRIAK

Aldez aurretik adiarazi zenez, Euskaltzaindiak Okondoko biltzar irekia hau hautatua zuen hamazortzi euskaltzain laguntzaile berriei zegokien agiria emateko.

J. A. Irigaray, Ramuntxo Kanblong, E. Goihenetxe, Gexan Lantxiri eta Fermin Ixurko ezik, gainerako guztiak Okondon ziren hilaren 17an, hau da, alfabetatze ordenaz, Jose Mari Aranalde, Jabier Aranburu, Mikel Atxaga, Juanito Garmendia, Jose Mari Iriondo, Hendrike Knörr, Imanol Laspiur, Jose Antonio Letamendia, Xabier Mendiguren, Jo-

Okondoko oroitarria

se Antonio Retolaza, Juan Mari Torrealda, Patxi Zabaleta eta Juanjo Zearreta.

Guztiok jaso zuten nor bere agiria Aita Villasante Euskaltzainburuaren eskutik.

OROITARRIA

Batzarrea amaitu eta gero, Jose Paulo Ulibarriaren oroitzapenetan eraikia den oroitarria agertarazi zen.

Oroitarria, Arabako zazpi eskualdeetako ikurrinen artean kokatua zen: «Zazpi talde ditu Arabak. Zazpi talde eta zazpiak bat». Aita Villasante eta Okondoko Alkateraren artean agertarazi zuten hilarri gisako monumentoa. Goi aldean «Jose Paulo Ulibarriko» jartzen du, ete oinean, berriz: «Herrigison, Euskal Eragile eta Idazle Argiari - La Excma. Diputación Foral de Alava. El auntamiento de Oquendo y La Academia de la Lengua Vasca a J.P. Ulibarri, Hijo de este Valle. 1775-VLLL-17 - 1975-VIII-17.

Oroitarri buruan itsasontzi bat irudikatua da. Berori da Jose Paulo zenak izenpetzerakoan zein Ex-libris bezala erabili ohi zuen ezaguerria. Itsasontzi hirukoitza da, hau da, hiru euskal probintziak (hiru, sasoi haretan) ontzi bakar batean itsasoan zehar.

Oroitarri honen ideia Nikolas Alzolarena izan da, eta berak proposatu bezala, gaur eguneko gazteok behar omen genuke Ulibarriaren lema hori guretzat hartu, hiru gurutzeon ordez zazpi jarriaraziz.

Eskulana, berriz, «gison» delako hori ere tarteko, Durangoko Lizaur arginarena da, eta Ametzuatzen omenetan Berrizen eraikitakoan ortografi hutsak egin zituenez gero, oraingoan ere beste horrenbeste egin du, honako honetan Euskaltzaindiaren ardurapean.

AGURRA

Goizeko saioen ondoren anaiarteko bazkaria eratu zen. Bazkalostean Muxikako Balendin, Abel Jon Enbeita eta Sardui bertsolariak aritu ziren, bai eta Gorka eta Jon Knörr kantariak ere. Diputazioaren Dantza Taldeak burutua zuen, azkenik, amaierako ekinaldia.

Horrenbestez eratu zen Okondoko Ayalako lurraldeetan Euskaltzaindiak sekula egindako lehen bilera. Hendrike Knörr gasteiztarrek esaten zuten: «Zuek ez dakizue biltzarre honek guretzat zer nolako garrantzia duen».

Jarraipenik ere izan dezala.

Luis A. Aranberri